

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

SOSIONOMI SOSIAALIPÄIVYSTYKSESSÄ

TEKIJÄ: Lauri Lommi

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala		
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma		
Työn tekijä Lauri Lommi		
Työn nimi Sosionomi sosiaalipäivystyksessä		
Päiväys	Sivumäärä/Liitteet	41/3
Ohjaaja Tuija Pakarinen		
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä		
<p>Suomessa sosiaalipäivystys vastaa kaikenikäisten ihmisten kiireellisten ja välttämättömien sosiaalipalveluiden järjestämisestä ympärivuorokautisesti. Sosiaalipäivystyksissä työntekijärakenne näyttäytyy monialaisena ja työtä tehdään suurimmaksi osaksi työparityöskentelynä. Tässä opinnäytetyössä oli tarkoituksena selvittää, kuinka sosiaalipäivystyksellisessä työssä työparityöskentely sosionomin ja sosiaalityöntekijän kesken käytännössä toimii ja miten työnjako näiden kahden ammattinimikkeen välillä on jakautunut. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, mikä sosionomin työnkuva sosiaalipäivystyksellisessä työssä on ja kuinka suhde asiakastyöhön nähdään.</p> <p>Opinnäytetyöni tilaajana oli Savonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto kerättiin työpajassa Kuopiossa järjestetyillä valtakunnallisilla sosiaalipäivystyspäivystyspäivillä syyskuussa 2019. Aineistonkeruumenetelminä työpajassa käytettiin lootuskukka- ja case-menetelmiä. Työpajaan osallistui 20 sosiaalipäivystyksen työntekijää. Tutkimusaineiston analysointi toteutettiin teorialähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimuksesta selvisi sosiaalipäivystyksellisen työnjaon vastaavan pitkälti sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentian suositusta sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjaosta. Aineistosta selvisi sosiaalityöntekijän työtehtävien vastuualueena olevan kokonaisprosessin johtaminen ja päätöksenteko. Osittain aineistosta nousi esille, että prosessin johtaminen ja päätöksenteko liittyivät erityisesti niihin tilanteisiin, joissa asiakkaalla nähtiin olevan erityisen tuen tarve. Muutoin työnjako jakautui tasaisesti sosiaalityöntekijän ja sosionomin välillä. Sosiaalipäivystyksellisessä työssä tunnistetaan osittain sosionomin osaaminen suhteessa asiakastyöhön. Työparityöskentelyn nähtiin tuovan paljon positiivisia vaikutuksia työskentelylle.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimustuloksia voidaan hyödyntää tarkastellessa sosiaalialan koulutuksen antamia valmiuksia sosiaalipäivystykselliseen työhön. Tutkimus antaa myös tietoa sosiaalipäivystyksille työparityöskentelyn tuomista mahdollisuuksista ja mahdollisista kuormittavista tekijöistä.</p> <p>Jatkotutkimusaiheeksi ehdotan tarkastelua, kuinka työhyvinvointi toteutuu niissä sosiaalipäivystyksissä, joissa työparityöskentelylle ei ole mahdollisuutta. Toisena tutkimuksen aiheena näen aiheelliseksi selvittää, kuinka sosiaalipäivystyksessä tehdään arvio erityisen tuen tarpeesta olevasta asiakkaasta, mikä ohjaa myös työnjakoa sosionomin ja sosiaalityöntekijän välillä lainsäädännön huomioiden.</p>		
Avainsanat		
sosiaalipäivystys, työparityöskentely, käytännön työ, työnjako, sosionomin työnkuva		

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author Lauri Lommi			
Title of Thesis A Bachelor of Social Services in Emergency Social Work			
Date		Pages/Appendices	41/3
Supervisor Tuija Pakarinen			
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences			
<p>Abstract</p> <p>In Finland, the Social Emergency Service is responsible for organizing urgent and necessary social services for people of all ages at any time. In the social emergency services, the employee structure is displayed as multidisciplinary and the work is largely carried out as working in pairs. The purpose of this thesis was to clarify how pair work between the Bachelor of Social Services and the social worker works in practice in social emergency services. In addition, the thesis examined how the division of labor between the two professionals is divided. The aim was to provide information on what the job content of the Bachelor of Social Services in social emergency services is and how the relationship with customer work is seen.</p> <p>The thesis was commissioned by Savonia University of Applied Sciences. The study was carried out as a qualitative study. The study data was collected in workshop which was held as a part of the National Social Emergency event in Kuopio in September 2019. The methods used to collect the materials in the workshop were Lotus flower- and Case-methods. 20 social emergency service workers participated in the workshop. Analysis of the study material was conducted by a theoretical content analysis.</p> <p>The study revealed that the division of social emergency work largely corresponds to the recommendations of Talentia Union of professional Social Workers. The study data revealed that the responsibility of the management and decision-making of the overall process are the duties of the social worker. The study data also showed that process management and decision-making related in particular to situations where the customer was seen to have a need for specific support. Otherwise, the division of labor was evenly distributed between the social worker and the Bachelor of Social Services. Social emergency work partially recognizes the bachelor's skills in relation to customer work. Working in pairs was seen to have a bring a lot of positive effects on work.</p> <p>The study results of the thesis can be used to examine the capacity of social services education in the field of social emergency work. The study will also provide information on the opportunities and potential burdensome factors for working in social emergency services.</p> <p>As a further research topic, I propose a review of how well-being is realized in the social emergency services where there is no opportunity for working in pairs. As a second topic of research, I see it as appropriate to find out how the social emergency department is assessing the customer's need for special support. The assessment controls the division of labor between the Bachelor of Social Services and the social worker when taking legislation into account.</p>			
Keywords			
emergency social work, pair work, practical work, distribution of work, job description of a Bachelor of Social Services			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SOSIONOMIKSI	7
2.1	Sosionomin koulutus Suomessa	7
2.2	Koulutuksen kompetenssit	8
3	SOSIAALIPÄIVYSTYKSELLINEN TYÖ	10
3.1	Sosiaalipäivystyksen järjestäminen Suomessa	10
3.2	Työskentely sosiaalipäivystyksessä	11
4	TYÖPARITYÖSKENTELEY SOSIAALIALALLA	14
4.1	Työparityöskentelyn edellytykset	14
4.2	Työnjako työparityöskentelyssä	16
4.3	Työparityöskentely sosiaalipäivystyksessä	17
5	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	18
5.1	Laadullinen tutkimus	18
5.2	Aineiston kerääminen lootuskukka- ja case-menetelmillä	19
5.3	Aineiston analysointi	20
5.4	Tutkimuksen toteutus	21
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	24
6.1	Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät	24
6.2	Eri ammattilaisten vahvuudet	25
6.3	Hyvien käytäntöjen tunnistaminen	26
6.4	Työnjako	26
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	30
8	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	33
9	POHDINTA	35
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	38
	LIITE 1: TYÖPAJAN SAATEKIRJE	42
	LIITE 2: LOOTUSKUKKA-TYÖSKENTELEY:	43
	LIITE 3: CASE- ASIAKASPROSESSIN VIREILLE TULOSTA PALVELUIDEN TUOTTAMISEEN	44

1 JOHDANTO

Sosiaalialalla sosiaalityöntekijän ja sosionomin työparityöskentelyä on tutkittu aiemmin monissa eri tutkimuksissa useammassa eri työympäristössä (Horsma ja Jauhiainen 2004; Liukkonen ja Luotonen 2018; Rahko 2018). Tutkimukset ovat osoittaneet sen, että työparityöskentelyssä ja työnjaossa on paljon eroavaisuuksia. Työtehtävissä ja työnjaossa on ollut epäselvyyksiä, työnteko on aiheuttanut päällekkäisyyttä, eikä sovittua työnjakoa ole noudatettu tai pahimmillaan työnjakoa ei ole ollut esillä lainkaan. Tutkimuksissa on tullut esille, että huonoimmillaan työparityöskentely on lisännyt työn kuormittavuutta, aiheuttanut kilpailuasetelmaa työntekijöiden välille ja heikentänyt työilmapiiriä. Toisaalta taas joissakin organisaatioissa työparityöskentely on nähty onnistuneena, työtehtävien työnjako selkeänä ja koettu, että parityöskentely lisää asiakasprosessin vaikuttavuutta, molempien ammattitaitoa, työnteon turvallisuuden tuntua sekä vähentää työn kuormittavuutta. (Liukkonen ja Luotonen 2018, 19-22; Rahko 2018, 82-88.)

Sosiaalialalla työnjakoa ja työtehtäviä määriteltäessä tulisi huomioida koulutuksen tuoma osaaminen, jolloin se saataisiin hyödynnettyä. Tämä mahdollistaisi toimivan palvelukokonaisuuden asiakkaille. Työparityöskentelyllä on asiakkaan edun mukaisesti nähty olevan vaikutuksia myös työntekijöille, esimerkiksi sen on todettu lisäävän työntekijöiden työhyvinvointia. Selkeällä työnjaolla voidaan välttyä myös päällekkäiseltä työnteolta, jolloin samalla työntekijöiden työn kuormitus vähenee. (Talentia s.a.) Päällekkäisyydet työtehtävien hoitamisessa on nähty aiheutuvan osittain puutteellisesta tiedottamisesta ja tiedonkulusta. Ongelmana on esiintynyt myös se, ettei olla tietoisia toisen työntekijän koulutuksesta ja sen tuomasta osaamisesta. (Kapanen 2018, 22.) Työyhteisöissä tulisikin tunnistaa asiakasprosessissa työntekijöiden osaaminen, jonka pohjalta voitaisiin määritellä työtehtävät ja vastata mahdollisimman hyvin asiakkaan tarpeisiin (Talentia s.a.).

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia on luonut pohjan, jossa määritellään sosionomin ja sosiaalityöntekijän työnjakoa. Työnjakoa on tarkasteltu tarkemmin Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen määrittelemässä palveluprosessin kuvauksessa asian vireille tulosta aina palveluiden toteuttamiseen saakka. Talentian määrittelemässä mallissa on huomioitu eri ammattihenkilöiden työskentelyä asiakasprosessin eri vaiheissa. Talentian laatima kuvaus työnjaosta antaa pohjan laadukkaalle työlle sosiaalihuollossa lainsäädäntö huomioiden. (Talentia a 2017, 2-5.) Sosionomin työnkuvasta ja työtehtävistä ei löydy aikaisempaa tietoa siitä, kuinka se näkyy sosiaalipäivystyksessä, eikä sitä ole myöskään millään tavalla kirjattu julkisesti auki. Mielestäni onkin tärkeää tutkia, kuinka sosionomin työtehtävät on määritelty ja tunnistetaanko sosiaalipäivystyksessä sosionomin koulutuksen tuoma osaaminen.

Suomessa sosiaalipäivystystä järjestetään ympärivuorokautisesti kaikenikäisille ihmisille sosiaalihuoltolain mukaisesti. Sosiaalipäivystystoiminnalla mahdollistetaan välttämättömän ja kiireellisen avun tarve kellonajasta riippumatta. Sosiaalipäivystyksen työtehtävät liittyvät väestön erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin sekä onnettomuus ja häiriötilanteisiin. Sosiaalipäivystyksissä työntekijärakenne näyttäytyy monialaisena ja työtä tehdään suurimmaksi osaksi

työparityöskentelynä. (Sosiaalihuoltolaki 2016/1517, § 29; STM 2019 8-10, 23, 50.) Tämä tutkimus tarkastelikin erityisesti sosiaalipäivystyksellisestä työparityöskentelyä ja työnjakoa.

Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, kuinka työparityöskentely sosionomin ja sosiaalityöntekijän välillä toimii ja miten työnjako näiden kahden ammattinimikkeen välillä on jakautunut. Työni ensimmäisissä kolmessa kappaleessa tarkastellaan sosiaalialan koulutusten kehittymistä, sosionomin koulutusta ja sen tuomaa osaamista sekä sosiaalipäivystyksellistä työtä ja työparityöskentelyä. Nämä aihealueet toimivat opinnäytetyöni teoreettisena viitekehyksenä. Työni aineistonkeruu tapahtui Kuopiossa järjestetyillä valtakunnallisilla sosiaalipäivystyspäivillä ja aineiston analysointi toteutui teorialähtöisellä sisällönanalyysillä, joka tulee tarkemmin esille työni edetessä. Lopussa esittelen työni tulokset ja johtopäätökset. Johtopäätöksissä peilaan vahvasti aineiston tuloksia muodostamaani teoreettiseen viitekehykseen. Lopun pohdinnassa nostan esille omaa oppimisprosessiani, työn merkityksiä sekä ajatuksiani jatkotutkimusten suhteen.

2 SOSIONOMIKSI

Sosiaalialan koulutukset ja niiden rakenteet ovat vähitellen kehittyneet vuosien saatossa. Ensimmäisiä sosiaalialan ammattilaisia alettiin kouluttamaan vuonna 1918, jolloin Suomeen perustettiin kasvattajaopisto. Tuohon aikaan sotien seurauksena orvoiksi jääneet lapset sijoitettiin lastenkoteihin, jonka seurauksena tarve ammattitaitoisista kasvatushenkilöistä korostui. Sosiaalinen auttamyö on kuitenkin ollut yhteiskunnassa esillä jo kauan ennen virallisten koulutusten alkamista. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka ja Saarnio 2011, 10-11.)

Sosiaalityön tutkintoon johtava koulutus Suomessa käynnistyi vuonna 1928. Tuolloin puhuttiin sosiaalityön akateemisesta koulutuksesta, jota opetettiin kansalaiskorkeakoulussa. Koulutus vastasi tuolloin korkeakoulutasoista tutkintoa. Kestoltaan koulutus oli yhden vuoden mittainen lastensuojelukoulutus. Vuodesta 1970 alkaen oli mahdollista suorittaa Tampereen yliopistossa ylempi korkeakoulututkinto, josta valmistuttiin sosiaalipolitiikan asiantuntijaksi. Vuonna 1994 kehittyi sosiaalityöstä erillinen yliopistollinen oppiaine. (Mäkinen ym. 2011, 10-11.)

Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto on kehittynyt vähitellen 1980-luvun opistoasteisesta koulutuksesta. Tuolloin oli mahdollista suorittaa kehitysvammaistenohjaajan, sosiaaliohjaajan, sosiaalikasvattajan ja diakonin tutkinnot. 1990-luvun puolivälissä nämä tutkinnot yhdistettiin sosiaalialan ohjaajan tutkinnoksi, lukuun ottamatta diakonin tutkintoa. Tuohon aikaan alkoi kuitenkin vähitellen syntyään ammattikorkeakoulujärjestelmä, jonka myötä kehittyi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Tältä koulutusosalta on vuodesta 1999 alkaen valmistunut sosiaalialle sosionomeja, geronomeja ja kuntoutuksen ohjaajia. Myös Diakonia- ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan koulutus johtaa sosionomin tutkintoon. Tämän ajanjakson aikana sosionomin koulutuksella on löytynyt koulutuksen tuomaa osaamista ja vastaavia työtehtäviä ja ammatteja monista eri työympäristöistä. (Mäkinen ym. 2011, 3, 13-14.)

2.1 Sosionomin koulutus Suomessa

Sosionomikoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä ja opetussuunnitelman mukainen opiskelu-aika on 3,5 vuotta. Koulutuksen sisältö koostuu perus-, ammatti- ja valinnaisista opinnoista, työharjoitteluista sekä opinnäytetyöstä. Koulutuksen jälkeen on mahdollista jatkaa ylempään AMK-tutkinnon suorittamista, joka on laajuudeltaan 90 opintopistettä. (Mäkinen ym. 2011, 14-15.)

Sosionomit voivat työskennellä monissa eri työtehtävissä, sillä sosionomikoulutus antaa osaamisen moniin eri sosiaalihuollon työtehtäviin. Sosionomit voivat työskennellä esimerkiksi lastensuojelun sijais- ja avohuollon työympäristöissä, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, ikääntyneiden palveluissa, vammaistyössä sekä aikuisten sosiaalipalveluiden parissa. (Mäkinen ym. 2011, 86-91.)

Sosiaalihuollossa toimivien eri ammattilaisten välistä työnjakoa ohjataan lainsäädännöllä. Kaikkia palveluntuottajia ohjaa laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005). Tässä laissa määritellään, missä työtehtävissä toimimiseen työntekijän koulutus antaa

luvan toimia. Lakia täydentää asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. (Mäkinen ym. 2011, 92-93.) Tässä asetuksessa säädetään tarkemmin oikeudesta lastentarhanopettajan ja erityislastentarhanopettajan tehtäviin sekä sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta (Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005, § 1-3).

Työelämässä työntekijä tarvitsee monenlaista osaamista selviytyäkseen työtehtävistä. Koulutuksen tarkoitus onkin antaa opiskelijalle sellaisia valmiuksia ja osaamista, mitkä vastaavat työelämän tarpeisiin. Sosionomin koulutus antaa tutkinnon suorittaneelle hyvän käytännön osaamisen sekä teoriaperustan, joka mahdollistaa työskentelyn sosiaalialan asiantuntijana toimimisessa. Leena Viinamäki korostaa sosiaalialan korkeakoulutuksen antavan hyvät valmiudet kohti asiantuntijuutta, mutta näkee kuitenkin asiantuntijaksi kehittymisen edellytyksenä työelämässä toimimisen. Koulutuksen tavoitteena on kouluttaa sosionomeista asiantuntijoita, jotka mahdollistavat ihmisten hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja osallisuuden edistämisen. (Mäkinen ym. 2011, 18-19; Arene 2017, 6; Viinamäki 2008, 81-82.)

2.2 Koulutuksen kompetenssit

Sosionomin tutkinto antaa laaja-alaisesti tietoa ja taitoa sekä teoreettista osaamista, jonka pohjalta on mahdollista työskennellä monipuolisesti sosiaalialalla erilaisissa asiantuntijan tehtävissä. Koulutuksen tarkoitus on antaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, joita työelämässä tarvitaan. Tämän vuoksi myös kompetenssit ovat eläneet vuosien varrella sen mukaan, kuinka työelämän vaatimukset ovat muuttuneet. Viimeisin päivitys kompetensseihin on tehty huhtikuussa vuonna 2016. Kompetenssien lisäksi koulutuksessa korostuu myös vahvasti opiskelijan sosiaalisten taitojen vahvistaminen, oppimisen kehittäminen sekä työelämän ja työn kehittämisen valmiudet. (Arene 2017, 10; Mäkinen ym. 2011, 18.)

Vuonna 2016 sosiaalialan kompetensseja ja ydinosaamista on määritelty tarkemmin kuuden eri osa-alueen kautta. **Eettisellä osaamisella** tavoitellaan sitä, että opiskelijalla olisi valmiudet työskennellä työelämässä arvolähtökohtia ja oikeudenmukaisuutta kunnioittaen ja edistäen sekä pohtia ja selittää eettisesti omaa sekä muiden toimintaa. **Asiakastyön osaamisella** tähdätään siihen, että sosionomi hallitsee palvelutarpeenarvioinnin laatimisen dialogisessa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Sosionomin tulisi myös tunnistaa asiakkaan tilanne ja sen pohjalta osata käyttää oikeanlaisia työmenetelmiä. Asiakastyön osaamisessa on myös kyse siitä, että sosionomi ymmärtää työskentelyprosessin ja kuinka työskentelyllä tavoitellaan muutosta asiakkaan tilanteessa. Asiakastyöskentely edellyttää myös taitoja ja ymmärrystä osata työskennellä moniammatillisissa työryhmissä sekä arvioida asiakastyötä ja hallita työhön liittyvät dokumentoinnin taidot. (Arene 2017, 10.)

Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaamisella tavoitellaan sitä, että sosionomi osaa ohjata asiakasta palvelujärjestelmän sisällä ja kertoa asiakkaalle hänelle kuuluvista palveluista. Tämä edellyttää, että sosionomi tuntee palvelujärjestelmän toiminnan ja sitä ohjaavat lait. Sosionomilta

vaaditaan myös taitoa työskennellä palvelujärjestelmän sisällä muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä. **Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen** merkitsee sitä, että sosionomin tulisi ymmärtää, kuinka yhteiskunnassa voidaan edistää ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia, jotka vaikuttavat suoranaisesti syrjäytymisen ehkäisyyn. **Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen** tähtää siihen, että sosionomi kykenee tuottamaan ja tulkitsemaan tutkittua tietoa ja käyttämään sitä oikeanlaisesti. **Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen** antaa valmiuksia sosionomille työskennellä työyhteisön lähijohtamisessa ja erilaisissa hanketoissa. Lisäksi tämä osaamisalue antaa valmiuksia työn laadun arvioimiseen ja perusteet sosiaalialan yrittäjänä toimimiseen. (Arene 2017, 10.)

3 SOSIAALIPÄIVYSTYKSELLINEN TYÖ

Sosiaalipäivystys on saanut pohjansa perustuslaista, jossa säädetään kuntien velvollisuudesta välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon järjestämisestä (Suomen perustuslaki 1999/731, § 19). Sosiaalipäivystys on rakentunut Suomessa suurimmilta osin 2000- luvulla ja se on kattanut koko maan vuonna 2007. Sosiaalipäivystyksen järjestäminen sai tukea vuoden 2005:8 sosiaali- ja terveysministeriön oppaasta, jossa sosiaalipäivystyksen tarkoitusta määriteltiin siten, että kansalaisilla mahdollistuisi välttämättömien sosiaalipalveluiden saaminen kaikkina vuorokauden aikoina. (Kuntaliitto 2018.)

Sosiaalipäivystyksen asiakkaat koostuvat kaiken ikäisistä kansalaisista. Kaikkia heitä yhdistää kiireellisen avun, tuen ja turvan tarve. Kyseessä voi olla esimerkiksi päihdeongelmaan apua tarvitseva asiakas, jonka tuen tarve voi liittyä asumiseen tai taloudelliseen tilanteeseen. (STM a s.a.)

Sosiaalipäivystystä koskeva lainsäädäntö päivittyi sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä vuonna 2015 (Kuntaliitto 2018.) Sosiaalihuoltolain (Sosiaalihuoltolaki 2016/1517, § 29) mukaan ” sosiaalipäivystys on järjestettävä ympärivuorokautisesti kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi kaiken ikäisille. Päivystys on toteutettava siten, että palveluun voi saada yhteyden ympäri vuorokauden ja kiireelliset sosiaalipalvelut voidaan antaa siten kuin tässä tai muussa laissa säädetään. Päivystävissä yksiköissä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta palvelun laatu ja asiakasturvallisuus toteutuvat.” Lisäksi sosiaalihuoltolaissa määritellään yhteistyön tekemisestä muiden viranomaisten kanssa, sosiaalipäivystyksen järjestämisestä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksen yhteydessä sekä psykososiaalisen tuen antamisesta kiireellisissä tilanteissa.

3.1 Sosiaalipäivystyksen järjestäminen Suomessa

Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat kunnat tai kuntayhtymät. Kuntaliiton mukaan vuonna 2019 on Suomessa 311 kuntaa, joista 107 käyttää kaupunki -nimitystä ja loput 204 kunta -nimitystä. Kuntien määrä jakautuu siten, että 295 kuntaa on Manner-Suomessa ja 16 kuntaa Ahvenanmaalla. Vuonna 2018 sosiaalipäivystystoiminta kattoi koko Manner-Suomen alueen. (Kuntaliitto 2019; STM 2019, 18.)

Sosiaali- ja terveysministeriön katsauksesta vuodelta 2018 selviää, että Suomessa virka-ajan ulkopuolista sosiaalipäivystystä oli järjestänyt 41 toimijaa. Vuoden 2019 alussa toimijoiden määrä oli supistumassa 38 toimijaan. Tämä kertoo kuntien välisestä yhteistyöstä toiminnan järjestämisessä, sillä vielä vuonna 2011 alueellisia toimijoita oli 50. (STM 2019, 7, 17.)

Kaupungeista Helsinki ja Vantaa olivat vuoden 2018 tilastoinneissa ainoita, jotka järjestivät sosiaalipäivystystoiminnan omalla alueellaan. Lisäksi pienistä kunnista Puolanka järjesti toiminnan omanaan. Vantaan sosiaalipäivystystoiminta vastaa oman alueensa toiminnan lisäksi järjestämällä psykososiaalista tukea yllättävissä traumatilanteissa valtakunnallisesti. Tilanteet liittyvät yleensä

suurempiin ilmiöihin. Lisäksi Vantaan päivystys tekee yhteistyötä HUS:n kanssa suomalaisten evakointiin liittyen ulkomailla tapahtuneissa onnettomuuksissa. (STM 2019, 20.)

Sosiaalipäivystysten järjestämisessä on erilaisia käytäntöjä. Päivystys voi toteutua aktiiviyönä, aktiiviyön ja varallaolon yhdistelmänä tai vaihtoehtoisesti virka-ajan ulkopuolella varallaolona. Eroja on myös siinä, järjestetäänkö toiminta omana sosiaalipäivystysyksikkönään tai osana muuta sosiaalitoimea. Toisissa kunnista sosiaalipäivystysyksikkö toimii omissa tiloissaan, joissakin virka-aikana sosiaalitoimen yhteydessä ja virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystysyksikössä. Joissakin kunnissa ei ole erillistä sosiaalipäivystysyksikköä, jolloin päivystys tapahtuu varallaolona kotoa käsin. (STM 2019, 21-22.)

Yleisesti sosiaalipäivystystoiminta on terveydenhuollon tai poliisilaitoksen yhteydessä. Esimerkiksi Helsingin sosiaali- ja kriisipäivystyksellä on oma sosiaalipäivystysyksikkö, jossa työtä toteutetaan ympärivuorokauden aktiiviyönä. Espoon sosiaali- ja kriisipäivystys toteuttaa myös aktiiviyötä ympäri vuorokauden kolmen kunnan alueella toimien vastuukuntana. Toiminta eroaa kuitenkin Helsingin sosiaali- ja kriisipäivystyksen toiminnasta siten, että virka-aikainen työskentely tapahtuu sosiaalitoimen yhteydessä ja virka-ajan ulkopuolella Jorvin sairaalan yhteydessä olevassa sosiaalipäivystysyksikössä. Keskiuudenmaan sosiaalipäivystys taas toimii seitsemän kunnan alueella. Keskiuudenmaan toiminta eroaa taas Espoosta siinä, että virka-ajan ulkopuolinen päivystys on sijoitettu poliisiasemalle. Virka-aikainen päivystys lastensuojelun- ja aikuissosiaalityön suhteen on myös jokaisen kunnan järjestettävä itse. Loimaan kunnassa sosiaalipäivystys toteutetaan vaihtoehtoisesti aktiiviyön ja varallaolon yhdistelmänä, jossa Turun sosiaalipäivystys toimi Loimaan virka-ajan puolisenä etupäivystäjänä ja hälyttää tarvittaessa varallaoloringistä työntekijän jalkautumista vaativille tehtäville. (STM 2019, 22, 26-27, 31.)

3.2 Työskentely sosiaalipäivystyksessä

Sosiaali- ja terveysministeriön raportista ilmenee, että suurin osa sosiaalipäivystyksen työtehtävistä liittyy edelleen lastensuojelutehtäviin. Lastensuojeluun liittyvät tehtävät ovat kuitenkin vain yksi osa sosiaalipäivystystä. Lisäksi väestön ikääntyminen, työttömyys, monikulttuurisuus ja aikuisväestön päihdeongelmat ovat lisänneet sosiaalisia ongelmia, jonka myötä sosiaalipäivystyksen toimintakenttä on kasvanut. Työtehtävät voivat liittyä myös erilaisiin onnettomuustilanteisiin; tulipalojen, liikenneonnettomuuksien ja kuolemien ympärille. Onnettomuuksissa ja äkillisissä traumatilanteissa sosiaalipäivystyksen rooli on psykososiaalisen tuen antamisessa. Sosiaalipäivystyksen työntekijöiltä edellytetään myös johtamisvalmiutta erilaisissa tilanteissa, kuten yllättävissä häiriötilanteissa. (STM 2019, 8, 10.) STM:n julkaisussa (2019, 10, 24-26) on havainnollistettu niitä yhteiskunnassa esiintyviä sosiaalisia ongelmia tarkemmin, jotka työllistävät sosiaalipäivystystä eniten. Näitä ovat kiireellisyttä vaativat lastensuojelutoimenpiteet, äkillisen majoituksen järjestäminen, ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen, yllättävät kriisit ja kriisiavun järjestäminen sekä lähisuhde- ja perheväkivaltaan liittyvät tilanteet. Sosiaalipäivystysten työtehtävien jakautumista on arviolta jaoteltu ikäryhmittäin erityisvastuualueittain tarkasteltuna (taulukko 1.) Tilastot ovat arvioita, koska sosiaalipäivystysten tilastoinneissa on eroja ja osa päivystyksistä ei tilastoi työtehtäviä ikään perustuen. Työtehtävät

ikäryhmittäin näyttävät jakautuvan melko tasaisesti kaikilla alueilla. Ikäryhmäjakaumassa lapsilla- ja nuorilla viitataan alaikäisiin ja tähän ikäryhmään liittyvät työtehtävät työllistävät jokaisella erityisvastuualueella selvästi eniten.

Taulukko 1. Työtehtävien arvioitu jakautuminen erityisvastuualueilla eri ikäryhmittäin (STM 2019, 26).

Erva-alueet	Lapset- ja nuoret (%)	Työikäiset (%)	Iäkkäät (%)
HYKS	61	25	14
TYKS	70	13,5	16,5
TAYS	65,5	21	13,5
KYS	69	18	13
OYS	71	13	16

Monet sosiaalipäivystykseen tulevista yhteydenotoista voidaan selvittää puhelimen välityksellä. Sosiaali- ja terveysministeriön 2018 tehdyn kyselyyn pohjautuvan selvityksen perusteella keskiarvo kaikkien sosiaalipäivystyksien puhelimessa hoidettujen tapauksien kohdalla oli 88 prosenttia, kotikäyntien viisi prosenttia ja muualla kuin asiakkaan kotona hoidettujen tapausten määrä oli seitsemän prosenttia. Puhelimesta hoidettavien tapauksien määrä oli prosentuaalisesti suuri, mutta todellisuudessa kentällä hoidettavia tehtäviä on suuri määrä. Esimerkiksi vuonna 2017 Tampereen alueen sosiaalipäivystykseen oli tullut 24 587 ilmoitusta: näistä tehtävistä 87 prosenttia hoidettiin puhelimitse ja loput kentällä. (STM 2019, 24, 33-34.) Lukujen perusteella kentällä oli hoidettu 3196 tehtävää vuoden 2017 aikana.

Sosiaalipäivystyksessä työskentely vaatii työntekijöiltä toimintavalmiutta ja osaamista kriisitilanteissa työskentelyyn. Päivystystyössä työskentelevillä ammattilaisilla tulee olla riittävä osaaminen kriisityöhön muun ammattitaidon lisäksi. Lisäksi sosiaalipäivystyksiltä edellytetään toimintavalmiutta suurempien kriisien kohtaamiseen. Näistä puhutuimpia Suomessa ovat olleet kouluammuskelut Jokelassa ja Kauhajoella sekä Turussa tapahtuneet puukotukset. (STM 2019, 8, 57.) Kriisitilanteissa työntekijän rooli on tarjota psyykkistä apua eli henkistä tukea kriisin kohdanneelle. Henkinen tuki kriisitilanteissa tarkoittaa keskusteluapua, lohduttamista, rauhoittelua, tapahtuman selvittelyä ja ohjaamista tarvittavaan jatkohoitoon. (STM 2019, 56-57; Punainen risti 2019.)

Sosiaali- ja terveysministeriön järjestämässä kyselyssä syksyllä 2018 selvitettiin, kuinka kriisityö näkyy sosiaalipäivystyksissä. Kyselyyn vastanneista sosiaalipäivystyksistä 75 prosenttia (25 sosiaalipäivystystä) ilmoitti kriisityön kuuluneen kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista vain 9 prosenttia (3 sosiaalipäivystystä) ilmoitti ulkoistaneen kriisityön muille toimijoille. Muut vastaajat ilmoittivat kriisityön näkyvän työnkuvassa, mutta työskentelytavat vaihtelivat alueittain. (STM 2019, 57.)

Sosiaalipäivystyksessä yhteistyö poliisin kanssa on tiivistä, sillä useat tehtävät vaativat poliisin sekä sosiaalipäivystäjän paikallaoloa. Yhteistyötä tehdään myös tiiviisti hätäkeskuksen, ensihoidon, terveydenhuollon, palolaitoksen sekä muiden toimijoiden, kuten kolmannen sektorin ja seurakuntien kanssa. Laaja-alainen yhteistyö edellyttääkin kaikilta keskinäistä tietämystä omasta sekä muiden roolista, vastuista sekä käytännöistä, kuinka toimitaan. (STM 2019, 11.)

Vuosina 2018-2019 on aloitettu viranomaisten kommunikointia parantava ERICA-järjestelmän käyttöönotto. ERICA-järjestelmä auttaa hätäkeskuspäivystäjiä muodostamaan mahdollisimman nopeasti tilannearvion ja ohjaamaan tehtävän ”oikealle” viranomaiselle. Järjestelmän avulla pyritään saavuttamaan entistä paremmin viranomaisten välistä kommunikointia, resurssien hallintaa sekä luomaan yhteistä tilannekuvaa. Tämän avulla pyritään saavuttamaan saumattomampaa viranomaisten välistä yhteistyötä. (Hätäkeskuslaitos 2019; Insta 2015, 2-3.)

4 TYÖPARITYÖSKENTELY SOSIAALIALALLA

Työparityöskentely ei ole uusi ilmiö, sillä monessa eri työssä on työparityöskentelyllä pitkät perinteet. Työparityöskentelyn tulisi luoda mahdollisuuksia oppia uutta itsestä ja toisesta sekä luoda uusia tapoja työskentelylle. Työparityöskentelyssä vaaditaan molempien ammattilaisten näkökulmien esilletuomista siitä, mitä ja miten työtä tehdään. Työparityöskentelyssä nähdään tärkeimpänä tarkastelun kohteena, minkälaisessa hengessä töitä tehdään ja sitä kuvataankin onnistumisen edellytykseksi. Ei siis pelkästään riitä vain ajattelu mitä tehdään, vaan tarvitaan myös pohdintaa siitä, miten tehdään. Tämä ajatusmalli mahdollistaa laadukkaamman työskentelyn. (Seinä ja Helander 2007, 7-8.)

Kaikilla meille on muodostunut omaan työn tekemiseen liittyvät arvot, asenteet ja toimintatavat. Omissa tavoissa joudutaan joustamaan, kun tehdään töitä muiden ihmisten kanssa. (Seinä ja Helander 2007, 8.) Työntekijän tapaa tehdä työtä ohjaa kuitenkin moni muukin asia: työntekijän velvollisuuksia määrittävä työsopimuslaki ja organisaation määrittelemät ohjeet työskentelytavoista sekä työskentelyä ohjaava ammattietiikka. (Työsopimuslaki 2001/55, § 1-5; Talentia b 2017; Ksshp 2015.)

4.1 Työparityöskentelyn edellytykset

Moniammatillista työparityöskentelyä on tutkittu enemmän. Esimerkiksi sosiaalityöntekijän työparityöskentelyä mielenterveyshoitajien, lääkäreiden sekä joidenkin muiden sidosryhmien kanssa on mallinnettu kansainvälisesti. Bronsteinin (2003, 297, 304) mallissa korostettiin työparityöskentelyssä viittä eri ulottuvuutta. Ulottuvuuksia ovat keskinäinen riippuvuus, uudelleen luodut työtehtävät, joustavuus, sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja reflektiokyky. Lisäksi Bronstein ja muut tutkijat pitivät äärimmäisen tärkeänä, että työparityöskentely pohjautuu selkeälle mallille. Onnistunut työparityöskentely ei synny sattumalta. (Bronsteinin 2003, 297, 304.)

Laadukkaan työparityöskentelyn edellytyksiä on tutkittu monessa eri työympäristössä. Rahko on tutkinut sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemusten kautta, mitkä tekijät lisäävät onnistunutta parityöskentelyä. Tutkimuksen mukaan sosiaalityöntekijän ja sosionomin työparityöskentelyssä molemmilta tarvitaan suunnitelmallista ja tavoitteellista työtettä. On tärkeää muodostaa yhteinen näkemys tavoitteista ja kirjata nämä suunnitelmat sekä tavoitteet vielä yhdessä sopien. Lisäksi on huomioitava, että asiakasprosessin alussa työnjako tehdään selväksi. Tämä ehkäisee päällekkäisten työtehtävien hoitamisen. (Rahko 2011, 82-83.)

Työparityöskentely voi mahdollistaa työskentelyyn erilaisia työyhteisölle tärkeitä toiminnan ulottuvuuksia, kuten hiljaisen tiedon jakamista. Työparityöskentelyssä dialogisuus työntekijöiden välillä mahdollistaa yhdessä tekemisen ja samalla itsenäinen ajattelu muuttuu työparin kanssa laajemmaksi jaetuksi todellisuudeksi. Hiljaisen tiedon jakamisella voidaan hallita ja ennakoita työntekoa paremmin. Oma osaamista ja tietoa ei kuitenkaan välttämättä jaeta muiden kesken, jos koetaan, ettei muut arvosta ammatillista osaamista. Jokaisen työntekijän on tärkeää tunnistaa oma

ja toisen osaaminen, jolloin samalla tulee tietoiseksi siitä, mitä osaamista voisi toiselle jakaa. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 282-283.)

Bronstein ja muut tutkijat korostivat, että työparityöskentelylle tarvitaan selkeä malli. Talentian julkaisussa tehdään näkyväksi sosiaalityöntekijöiden ja sosionomien työn tavoitteet, sisällöt sekä kuinka rooli asiakasprosessin eri vaiheissa nähdään. Mallissa ei ole kirjattu erikseen tehtäväkohtaisia pätevyysvaatimuksia, koska niistä ei myöskään säädetä erikseen sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa. Työtehtävissä on kuitenkin huomioitava työnjakoa määriteltäessä tiettyjä pätevyysvaatimuksia, joita muut lait ohjaavat. Esimerkkinä sosiaalihuoltolaissa on määritelty erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan kuuluvan sosiaalityöntekijän työnkuvaan. (Talentia a 2017, 2-4.)

Talentian mallissa painottuu selkeästi sosiaalityöntekijän rooli erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan kanssa ja sosionomin työskentely sellaisten asiakkaiden kanssa, joilla ei erityisen tuen tarvetta ole. Sosiaalityöntekijä nähdään myös enemmän asiakasprosessin kokonaisuuden vastaajana, varsinkin erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan kohdalla. Sosiaalityöntekijää kuvaillaan asiakasprosesseissa erityisasiantuntijan roolissa olevaksi ja lainsäädännön osajaksi. Sosiaalityöntekijän tehtävissä vastuualue painottuu myös konsultin tehtäviin. Konsulttina sosiaalityöntekijä voi toimia esimerkiksi sosionomille, jonka vastuulla on ei erityistä tukea tarvitseva asiakas. Sosionomi nähdään enemmän taas asiakkaan asiakkuuden eteenpäin viejänä. Muuten työn tavoitteet, työn sisältö ja suhde asiakkaaseen nähdään pitkälti samanlaisena näiden kahden ammattikunnan välillä. (Talentia a 2017, 6-9.)

Työparityöskentely voi lisätä myös työnkuormittavuutta ja ristiriitoja työntekijöiden välille, jos työnjakoa ja työtehtäviä ei ole organisoitu selkeästi. Liukkonen ja Luotosen pro gradu-tutkimuksessa on kuvattu näitä tekijöitä aikuissosiaalityössä sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemana. Työnjakoon liittyvät tehtävät sosiaalityöntekijän ja sosionomin välillä määräytyivät asiakaskohtaisesti. Asiakkaan toimintakyvyn ollessa varsin heikko ohjautui sosiaalityöntekijä asiakkaan omatyöntekijäksi. Toimintakykyä löytyessä asiakkaalta hieman enemmän, ohjautui pääasiassa sosionomi asiakkaan omatyöntekijäksi. Työntekijät määrittivät kaikkien aikuissosiaalityön asiakkaiden olevan erityisen tuen tarpeessa, joten ristiriitoja nousi esille siitä, ettei työnjako noudata lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Työntekijät kuvailivat muutenkin työtehtävien olevan samoja sosiaalityöntekijöillä sekä sosiaaliohjaajilla. Sosiaaliohjaajat olivat mukana todellisuudessa kaikissa asiakasprosessin vaiheissa. Sosiaalityöntekijät toivoivat työnjaon selkiyttämistä ja näkivät sosiaaliohjaajan enemmän jalkautuvassa ja asiakkaan rinnalla kulkevassa roolissa. Myös ristiriitaiset henkilöstökemiat olivat tuoneet haasteita työskentelyyn, mikä ilmeni näkemuserojen kasvamisena asiakkuuden hoitamisesta. (Liukkonen ja Luotonen 2018, 17-18, 21-22.)

4.2 Työnjako työparityöskentelyssä

Rahkon tutkimuksessa on analysoitu sosiaalityöntekijöiden ja sosionomien kokemuksia työparityöskentelystä. Työntekijöiden kokemusten kautta on tarkemmin tutkittu koulutuksen tuomaa osaamista ja asiakasprosessin työnjakoa. (Rahko 2011, 3.) Sosionomi nähtiin asiakasprosessissa asiakkaan rinnalla kulkijana ja tehdyn suunnitelman toteuttajana. Työskentelyssä korostui konkreettinen tuki asiakkaalle ja sen varmistaminen, että asiakkaan suunnitelma menee eteenpäin. Tiivis työskentely asiakkaan kanssa nähtiin tärkeänä, koska arviointia voidaan tehdä jatkuvasti ja tuentarpeita määritellä sen mukaan. Sosionomin rooliin kuului myös tarvittaessa rajojen asettaminen asiakassuhteessa, mutta asiakasta koskevista päätöksistä vastasi sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä nähtiin työparityöskentelyssä vastaavan asiakkaan kokonaisuudesta. Sosiaalityöntekijä vastaa asiakassuunnitelmasta, lopullisista päätöksistä sekä toimii konsulttina. Asiakassuunnitelman laatimisessa sosiaalityöntekijät olivat käyttäneet kuitenkin tarvittaessa sosionomin apua. Työnjakoa työparityössä jaoteltaessa on sosiaalityöntekijän rooli kokonaisvaltaisesti asiakasprosessin hallinnassa, kun taas sosionomin työtehtävät painottuvat arkiseen työhön lähelle asiakasta. Tutkimuksessa kuitenkin nähdään molempien työnkuva työparityöskentelyssä laajana ja toisiaan tukevana. Molempien yhdistetty työpanos edesauttaa asiakasprosessin läpiviemistä tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti. (Rahko 2011, 70, 72, 74, 79-80.)

Vuonna 2001 käynnistetyssä sosiaali- ja terveysministeriön kolmevuotisessa Steam- hankkeessa on määritelty sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien työtehtäviä lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä Helsingin, Lieksan ja Rovaniemen kuntien toimintaympäristössä. Näillä kunnilla oli useiden vuosien kokemus sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan työparityöskentelystä. Työparityöskentelystä on kuvattu, että sitä voidaan toteuttaa monella tapaa kuitenkin pääperiaatteiden ja tavoitteiden säilyessä samansuuntaisina. Sosionomin ja sosiaalityöntekijän työparityöskentelyä oli kuvattu muun muassa Lieksan ja Joensuun lapsiperhepalveluiden kehittämishankkeessa vahvasti vuorovaikutukseen pohjautuvaksi. Työmallissa sosionomit työskentelivät fyysisesti samoissa tiloissa sosiaalityöntekijöiden kanssa sosiaalitoimistossa. Sosionomin työ nähtiin monipuolisesti verkostojen kanssa työskentelynä erilaisissa työtehtävissä ja sosiaalityöntekijän työpanos keskittyi vaikeimpiin ja haastavimpiin asiakastilanteisiin. Tärkeänä nähtiin sosiaalityöntekijän ja sosionomin keskinäinen vuorovaikutus, jossa jaettiin osaamista molempien kesken. Tämä mahdollisti kokonaisvaltaisemman näkemyksen asiakkaan tilanteesta sekä palvelujärjestelmän toimivuudesta. (Horsma ym. 2004, 22, 27-28.)

Anniina Suni on tutkinut sosiaalityöntekijän ja sosionomin työparityöskentelyä lastensuojelun toimintaympäristössä asiakkaiden näkökulmasta. Asiakkaiden näkökulmasta työparina tehdyssä työssä on nähty monia positiivisia asioita. Kahden työntekijän arvio on tuottanut kokonaisvaltaisemman kuvan asiakkaan tilanteesta, mikä on helpottanut myös asiakasta hahmottamaan kokonaisuuden. Asiakkaat ovat kuvanneet työparityöskentelyn lisäävän myös työntekijän tavoitettavuutta ja tiedonkulkua. Työparityöskentelyssä sosionomi on nähty aktiivisempänä työntekijänä ja yhdyshenkilönä asiakkaan kanssa tehdyssä työssä. Looginen selitys on, että sosionomi on tiiviimmässä suhteessa asiakkaan kanssa verrattuna sosiaalityöntekijään.

Sosiaalityöntekijä on nähty asiakassuhteissa enemmän päätöksentekijän roolissa. Tutkimuksessa ilmeni, että työparityöskentelyllä on myös asiakasta kuormittavia tekijöitä. Erityisesti työntekijöiden eriävät ja ristiriitaiset ohjeistukset kuormittivat asiakasta. (Suni 2010, 16-19.)

4.3 Työparityöskentely sosiaalipäivystyksessä

Sosiaalipäivystyksissä suurin osa työntekijöistä on sosiaalityöntekijöitä, selviää sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2019 kyselystä. Kyselyn perusteella sosiaalipäivystyksissä työskentelee keskimäärin kymmenen työntekijää. Sosiaalipäivystyksissä näistä kymmenestä työntekijästä sosiaalityöntekijöitä oli keskimäärin seitsemän, sosionomeja kaksi ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä yksi. Kyselyssä kuitenkin seitsemän sosiaalipäivystystä vastasi, että heillä työskentelee sosionomeja vähintään saman verran kuin sosiaalityöntekijöitä, sosionomeja jopa enemmän. Näistä vastanneista sosiaalipäivystyksistä yhtä lukuun ottamatta muut olivat väestöpohjaltaan pieniä. (STM 2019, 23.)

Sosiaalipäivystyksissä tietyt tilanteet, esimerkiksi lapsen kiireellinen sijoitus vaativat viranomaispäätöksen, jolloin päätöksen tekoon tarvitaan sosiaalityöntekijän pätevyys (STM 2005, 16; Lastensuojelulaki 2007/417, § 38). Tämän vuoksi henkilöstörakennetta suunniteltaessa tulee sosiaalipäivystyksissä olla käytettävissä virkasuhteinen sosiaalityöntekijä (STM 2019, 50).

Syksyllä 2018 Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti kyselyn 41 sosiaalipäivystykselle, joista 34 vastasi kyselyyn. Kyselyn perusteella selvisi, että sosiaalipäivystyksissä työtehtäviä hoidetaan edelleen paljon yksin, vaikka työn laadun ja työntekijän turvallisuuden sekä kuormittuvuuden kannalta asiakastapauksia ei pitäisi missään tapauksessa yksin hoitaa. Positiivista oli kuitenkin, että kyselyn pohjalta valtaosassa sosiaalipäivystyksistä työparityöskentely toteutui hyvin. Kyselyssä selvisi, että viidellä sosiaalipäivystyksellä oli jonkin verran haasteita parityöskentelyn toteutukselle. Kaksi sosiaalipäivystystä ilmoitti, että parityöskentelylle ei ole mahdollisuuksia lainkaan. (STM 2019, 50, 72-73.)

Vuoden 2005 Sosiaali- ja Terveysministeriön- sosiaalipäivystyksen oppaassa nostetaan esille, että asiakastilanteet tulee hoitaa työparin kanssa eikä kotikäynneille tai muihin tilanteisiin voi mennä yksinään. On myös todettu, että kriisitilanteet muodostavat suuremman riskin työntekijälle kohdata tilanteissa väkivaltaa. Työntekijöillä tulee olla mahdollisuus myös toisen työntekijän konsultointiin tarpeen vaatiessa. (STM 2005, 19-20.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkin opinnäytetyössäni sosionomin työnkuva sosiaalipäivystyksessä. Suorittaessani harjoitteluani keväällä 2019 Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa syntyi ajatus opinnäytetyöni aiheesta. Aihetta ideoitin muun muassa Kuopion kaupungin perusturvajohtajan ja Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen työntekijöiden kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka sosiaalipäivystyksellisessä työssä työparityöskentely sosionomin ja sosiaalityöntekijän kesken käytännössä toimii ja miten työnjako näiden kahden ammattinimikkeen välillä on jakautunut. Tavoitteena on saada tietoa siitä, mikä sosionomin työnkuva sosiaalipäivystyksellisessä työssä on ja kuinka suhde asiakastyöhön nähdään. Opinnäytetyöni tilaajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu.

Opinnäytetyöni koostuu neljästä tutkimuskysymyksestä. Pääkysymyksenä tutkimuksessa on ”Millainen on sosionomin työnkuva sosiaalipäivystyksessä?”. Alakysymyksiä tutkimuksessa on kolme:

1. Kuinka työparityöskentely sosiaalipäivystyksessä käytännössä toimii?
2. Kuinka työnjako sosiaalipäivystyksellisessä työssä toteutuu?
3. Miten sosionomin työnkuva suhteessa asiakastyöhön nähdään?

5.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä. Laadullinen tutkimus on varsinkin silloin hyvä valinta, jos tutkittava ilmiö on vieras tai siitä on vain vähän tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa asioita esitetään lauseiden ja sanojen kautta ja määrällisessä taas numeroiden. (Kananen 2012, 29.) Laadullinen tutkimusmenetelmä oli perusteltu vaihtoehto tutkimukseeni, koska sosionomin työnkuvasta sosiaalipäivystyksellisestä työstä ei löytynyt aikaisempaa tutkittua tietoa. Työnjakoon liittyvää tietoa sosionomin ja sosiaalityöntekijän kesken ei ollut myöskään saatavilla. Tutkimuksessani on lisäksi määrällisen tutkimuksen piirteitä, sillä esitän työnjakoon liittyviä tuloksia numeroiden kautta selkeyttääkseni tuloksia lukijoille.

Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on arkielämän kuvaaminen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, että se on vain yksi näkökulma kuvata kyseistä ilmiötä. Tutkimuksessa tutkijan tulisi pyrkiä kuvaamaan kohdeilmiötä mahdollisimman laaja-alaisesti ja arvolähtökohdat huomioon ottaen. (Hirsjärvi ym. 2009, 161,192.)

Laadullisen tutkimuksen ollessa kyseessä tulisi tutkimuksen kohde valita tarkasti. Laadullisia menetelmiä käytettäessä on tutkijan rooli tutkittavien lähellä ja useasti osallisena toiminnassa. (Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti 2009.) Hirsjärvi ym. (2009, 164) mainitsevat lisäksi laadulliselle tutkimukselle olevan tietyn tyyppisiä piirteitä. Tyyppillisinä piirteinä nähdään, että ihminen nähdään tiedon keräämisen välineenä, kohdejoukko on valittu suunnitellusti ja aineistonkeruu tapahtuu luonnollisissa tilanteissa. Laadullisen tutkimuksen aineistoa tulisi tarkastella yksityiskohtaisesti, eikä

tarkoituksena ole hypoteesien tai teorian testaaminen. Tutkimussuunnitelma elää myös yleensä tutkimuksen edetessä.

Tässä tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkasti tutkimukseni aiheeseen ja kysymyksiin pohjautuen. Aineisto kerätään sosiaalipäivystyspäivillä Kuopiossa 2019 syyskuussa, sillä tapahtuma liittyy luontevasti sosiaalipäivystyksen työntekijöiden työhön.

5.2 Aineiston kerääminen lootuskukka- ja case-menetelmillä

Laadullisen tutkimuksen aineiston keräämisen voi toteuttaa monin erilaisin menetelmin. Yleisimpiä näistä ovat kysely, haastattelu ja havainnointi. Menetelmät pitävät sisällään aina hyötyjä ja haasteita. Esimerkiksi sähköisellä kyselyllä voidaan saavuttaa kylläkin suuri kohdejoukko, mutta ongelmiksi helposti muodostuu pieni vastausprosentti ja vastaamiseen suhtautuminen liian kepeästi. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 192, 195.) Laine, Bamberg ja Jokinen (2015, 26) puhuvat kuitenkin siitä, että tutkimusongelman selvittämiseksi tulisi miettiä sellaisia menetelmiä aineiston keräämisen kannalta, joilla saisi parhaiten vastauksen tutkimuskysymykseen.

Opinnäytetyöni aineisto kerätään sosiaalipäivystyspäivillä pidettävässä työpajassa lootuskukka- ja case-menetelmien avulla. Työpaja on osallistava menetelmä, jota voidaan käyttää laadullisen tutkimuksen aineistonkeruussa (Jamk s.a.). Kuten kaikissa aineistonkeruun menetelmissä on tärkeää suunnitella toteutus huolellisesti, korostuu huolellisuus myös työpajan järjestämisessä. Työpajan järjestäminen tulee toteuttaa huolellisesti ja mahdollisimman yksinkertaisesti. Yksinkertaisuudella tarkoitetaan, että käytettävät menetelmät työpajan sisällä tulisi olla selkeitä ja helposti toteutettavia. (Tuominen, Järvi, Lehtonen, Valtanen ja Martinsuo 2015, 37-38.)

Käytän lootuskukka- ja case-menetelmiä työpajassa, koska haluan rakentaa työpajasta innostavan ja samalla kerätä mahdollisimman syvällistä tietoa osallistujilta. Lootuskukka-menetelmässä kirjataan paperin keskelle aihe, jonka ympärille osallistujat alkavat tuottamaan ideoitaan ja näkemyksiään (Ideapakka s.a.). Case-menetelmä tunnetaan tarkemmin tapaustutkimuksena, jossa tutkitaan yleensä vain yhtä tapahtuman kulkua tai ilmiötä kerrallaan. Tapaustutkimusta tehdessä on syytä pohtia mitä siitä voi oppia. Tapaustutkimuksen tavoitteena on antaa ymmärrystä tutkittavista tapahtumankuluista ja sen syistä. (Laine, Bamberg ja Jokinen 2015, 9-10.) Paitsi, että menetelmät ovat innostavia ja mahdollistavat syvällisentiedon keräämisen, ne ovat myös yksinkertaisia ja helposti toteutettavissa.

Lootuskukka-menetelmässä kaikki kysymykset ovat avoimia. Tämä mahdollistaa osallistujien aktivoitumisen tuottamaan uusia ajatuksia ja näkökulmia (Hirsjärvi ym. 2009, 199). Hirsjärvi ym. (2009, 198) puhuvat mielenkiintoisen tutkimuksen aiheen puolesta, joka motivoi tutkimukseen osallistujia vastaamaan kysymyksiin. Tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeänä nähdään, että tutkija on suunnitellut kysymykset tarkasti, joka edesauttaa merkittävästi tutkimuksen onnistumista. Tämän pohjalta pyrin rakentamaan työpajan sisällön mahdollisimman mielenkiintoiseksi osallistujille innostaen heitä vastaamaan mahdollisimman kattavasti esitettyihin kysymyksiin.

Työpajan yhtenä teemana on sosiaalipäivystyksen työnjako, jota selvitetään case-menetelmän kautta. Haluan saada tarkemmin selville, kuinka työnjako sosiaalipäivystyksessä käytännössä toteutuu asiakasprosessin vireille tulosta palveluiden tuottamiseen saakka. Case-tehtävän suunnitteluvaiheessa käytän apunani Talentian julkaisemaa mallia sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjaosta. Siinä on kuvailtu tarkemmin sosiaalityöntekijän ja sosionomin työn keskeisiä sisältöjä (Talentia 2017, 6). Case-tehtävä koostuu keksitystä asiakastilanteesta, jonka pohjalta jokainen pajaan osallistuva täydentää kyselylomakkeen henkilökohtaisesti (liite 3).

Koen, että case-menetelmä on aineiston keräämisen osalta toimiva tutkimustapa osana oppimisympäristöni. Se auttaa selvittämään työnjakoa asiakasprosessin vireille tulosta palveluiden tuottamiseen. Uskon saavani menetelmän avulla selkeytettyä erityisesti sosionomin työnkuvaa, mikä palvelee tutkimuskysymystäni.

Oma roolini työpajassa on fasilitaattorina toimiminen. Summan ja Tuomisen (2009, 9-10) mukaan fasilitaattorina toimimiselle tärkeitä ominaisuuksia on etukäteen suunnittelu, puolueettomuus sekä oma asenne. Omalla asenteella viitataan siihen, että fasilitaattori uskoo ryhmän toimintaan. Fasilitaattorin tulee myös varmistaa ryhmässä kaikkien osallisuus ja selvittää yhteisen päämäärän tavoite sekä vastata työpajan ajankäytöstä sekä tulosten tallentamisesta.

5.3 Aineiston analysointi

Aineiston analysoinnin aloittamisen määrittelee tutkimuksen muoto. Lomakekysely on hyvä esimerkki aineistosta, joka analysoidaan vasta aineiston keräämisen jälkeen. Kenttätutkimuksessa taas aineisto kerääntyy vähitellen, jolloin on järkevää analysoida aineistoa kerääntymistahdissa. Täten aineiston analysoimiseen on olemassa monia eri vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen runsaus haastaa tutkijaa löytämään oikean analysointitavan. Etenkin laadullisessa tutkimuksessa analyysi koetaan haasteelliseksi, koska menetelmiä aineiston analysointiin on useita. Tutkijan tulisi valita hänelle sopiva analysointitapa monien vaihtoehtojen joukosta, sillä mitään erityisiä sääntöjä ei ole asetettu, että tietty analysointitapa sopisi tiettyyn tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä analysointimenetelmiä on teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2009, 223- 224.)

Yksi aineiston analysoinnin tavoista on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin voi toteuttaa aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Teorialähtöinen sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston luokittelun aiemmin muodostetun teorian pohjalta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108, 113, 117.) Sisällönanalyysi mahdollistaa tutkijalle mahdollisuuden tarkastella ja esittää aineistoa tilastollisesti ja käsitteellisesti (Metodix, s.a.)

Tuomen ja Sarajärven (2009, 103-104) mukaan sisällönanalyysi on dokumenteille tehtävää tekstin analyysia. Tutkijan tehtävänä on tarkoitus kuvailla dokumenttien sisältöä sanallisessa muodossa. Sisällönanalyysin tekeminen edellyttää, että tutkittava aineisto on kirjallisessa muodossa. Esimerkiksi

haastatteluille voidaan tehdä sisällönanalyysi sen jälkeen, kun haastattelut on käsitelty tekstimuotoon. Aineiston ollessa tekstimuodossa, muodostaa tutkija sisällönanalyysin avulla aineistosta tiivistetyn ja järjestetyn version kadottamatta aineiston sisältämää informaatiota. Aineiston analyysin tarkoituksena on tehdä aineistosta selkeämpi versio, joka mahdollistaa tutkijalle luotettavien ja selkeiden johtopäätöksiä teon.

Sisällönanalyysia kuvataan kolmessa vaiheessa tapahtuvaksi prosessiksi; aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämisen tutkimuksessa kerättyä aineistoa tiivistetään ja karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108-109.)

5.4 Tutkimuksen toteutus

Aineiston kerääminen toteutui valtakunnallisilla sosiaalipäivystyspäivillä, missä olin mukana moniammatillisen hanketyön opintojakson kautta. Syyskuussa 2019 Kuopiossa järjestetyt valtakunnalliset sosiaalipäivystyspäivät olivat järjestyksessään yhdeksännet. Sosiaalipäivystyspäivien järjestämisestä vastasi yhteistyössä Kuopion kaupunki, Siun sote Joensuun alueelta ja Ylä-Savon sote Iisalmen alueelta. Päivien teemana oli käytännön työn ja asiantuntijuuden yhdistyminen. Työntekijät saivat uutta tietoa työnsä tueksi ja samalla pääsivät jakamaan omia kokemuksiaan muiden sosiaalipäivystystyön asiantuntijoiden kesken. (Kuopio 2019.)

Aineiston kerääminen tapahtui työpajan avulla, sillä valtakunnallisten sosiaalipäivystyspäivien ohjelmaan oli jo valmiiksi suunniteltu järjestettäväksi erillisiä työpajoja. Lisäksi yhden työpajan teemaksi oli jo ennakkoon suunniteltu sosiaalipäivystyksen monialainen työparityö. Työpajan teema soveltui erinomaisesti opinnäytetyöni aiheeseen, mahdollistaen aineiston keräämisen sosiaalipäivystyspäivien puitteissa. Suunnittelin ja toteutin sosiaalipäivystyspäiville työpajan sisällön ja aineistonkeräämisenmenetelmät opinnäytetyöni aihealueeseen liittyen yhdessä neljän sosionomin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden kanssa. Työpajan sisällä aineiston keräämisen menetelminä käytettiin lootuskukka- ja case-menetelmiä. Työpajan sisältöä tarkasteltiin vaiheittain Savonian opettajien ja tilaajan kanssa. Työpajan jälkeen hain Kuopion kaupungilta lupaa kerätyn aineiston käyttämiseen opinnäytetyössäni.

Ennen työpajan suunnittelua olin tutustunut laajasti kirjallisuuden kautta sosiaalipäivystyksen toimintaan, työparityöskentelyyn ja sosionomin osaamiseen. Näin minulle oli valikoitunut teoreettinen viitekehys, jonka pohjalta pystyin valmistelemaan työpajan sisällön tukemaan opinnäytetyöni aineiston keräämistä varten. Työpajan teemat ja kysymykset määräytyivät muodostamani teoreettisen viitekehysten pohjalta, jonka avulla pyrin selvittämään työparityöskentelyä ja määrittelemään sosionomin työnkuvaa ja työtehtäviä suhteessa asiakkaaseen sosiaalipäivystyksellisessä työssä. Työpajan sisältö koostui tarkemmin sosiaalipäivystyksen käytännön työstä, työparityöskentelystä ja työnjaosta.

Työpajaan osallistui 19 sosiaalipäivystyksen työntekijää ympäri Suomea, jotka olivat pääasiassa sosionomeja ja sosiaalityöntekijöitä. Työpajaan osallistuneet työntekijät oli ennalta jaettu ”monialainen käytännöntyö” työpajaan eri alueilta, joka mahdollisti sosiaalipäivystyksien monialaisen työn tarkastelun laaja-alaisesti Suomessa. Osallistujien kautta oli tavoitteena saada selvyys käytännön työnkuvaan, työparityöskentelyyn ja työnjakoon. Työpajassa käsiteltiin seuraavia teemoja.

1. Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät.
2. Eri ammattilaisten vahvuudet työtehtävissä (sosiaalityöntekijä, sosionomi, psykiatrinen sairaanhoitaja).
3. Työparityöskentelyn hyvien käytäntöjen tunnistaminen (mikä koetaan hyvänä).
4. Asiakasprosessin vireille tulosta palveluiden tuottamiseen.

Edellä mainituista teemoista ensimmäistä kolmea käsiteltiin työpajan sisällä pienryhmissä. Neljäs teema liittyi työnjaon tarkasteluun ja sitä tarkasteltiin työpajan viimeisessä vaiheessa. Työpajan alussa osallistujat jaettiin kolmeen kiertävään ryhmään. Jokainen ryhmä aloitti eri teeman alta, kiertäen kuitenkin kaikki työpajan teemat läpi. Työpajan tarkoituksena oli, että jokainen osallistuja toisi omia näkemyksiään esille kaikista eri teemoista. Jokaisessa työpajassa toimi osallistujien lisäksi opiskelija ja asiantuntija. Pajan kolmesta asiantuntijasta kaksi oli sosiaalipäivystyksen työntekijöitä ja yksi ulkopuolinen asiantuntija. Opiskelijan rooli työpajassa oli kirjata osallistujien näkemyksiä paperille. Pajan asiantuntija osallistui muiden osallistujien kanssa keskusteluun ja jakoi omia näkemyksiään muille.

Aineiston kerääminen toteutettiin ensimmäisen kolmen teeman pohjalta Lootuskukka-menetelmän avulla (liite 2.) Lootuskukka-menetelmän tavoin paperille kirjattiin aihe, jonka ympärille osallistujat tuottivat ajatuksiaan ja näkemyksiään. Esimerkkinä työpajassa käsiteltävänä aiheena oli työparityöskentelyn vahvuudet, jonka ympärille osallistujat tuottivat omia näkemyksiään. Perinteisesti lootuskukka-työskentelyssä osallistujat kirjaavat itse ajatuksiaan paperille. Tässä työpajassa lootuskukka-menetelmää sovellettiin siten, että jokaisessa ryhmässä ollut opiskelija kirjasi osallistujien tuottamia ajatuksia paperille.

Työpajan kesto oli pituudeltaan 90 minuuttia. Lootuskukka-työskentelyssä vastausaikaa jokaisen teeman alle oli annettu 15 minuuttia, jonka jälkeen siirryttiin työskentelemään seuraavan teeman parissa. Lootuskukka työskentelyn jälkeen käytiin tulokset yhteisesti ryhmän kanssa keskustellen lävitse. Tulosten läpikäynnin jälkeen tarkasteltiin työnjakoa tarkemmin case-tehtävän avulla (liite 3), johon jokainen osallistuja vastasi henkilökohtaisesti.

Aineiston keräämisen ja lupaprosessin jälkeen tutustuin tarkemmin sisällönanalyysin eri mahdollisuuksiin. Valitsin tutkimusaineistoni analysointimenetelmäksi teorialähtöisen sisällönanalyysin, koska se sopi mielestäni parhaiten oman tutkimukseni analysointiin. Teorialähtöisen sisällönanalyysin tekemistäni helpotti se, että kerätty aineisto oli jo valmiiksi tekstimuodossa, joten erillistä litterointia ei ollut tarvetta tehdä. Kerätyn aineiston analysoinnin ensimmäinen vaihe oli aineiston selkeyttäminen. Aineiston selkeyttämiseksi ja tiivistämiseksi karsin

aineistosta pois samanlaisia vastauksia, jotka toistivat itseään. Lisäksi karsin aineistosta tutkimukseen liittymättömät asiat pois. Sosionomien ja sosiaalityöntekijöiden näkökulman lisäksi aineistosta nousi esille sairaanhoitajien tuoma osaamisen näkökulma sosiaalipäivystykselliseen työhön. Käyttämässäni teoreettisessa viitekehysessä ei huomioida terveydenhuollon näkökulmaa. Halusin kuitenkin ottaa huomioon myös sairaanhoitajien näkökulman, koska koin sen huomionarvoiseksi sosiaalipäivystyksellistä työparityöskentelyä.

Seuraavaksi jatkoin aineiston tekstin pelkistämistä (kuvio 1), selkeyttääkseni ja tiivistääkseni aineistoa entisestään. Tekstin pelkistämässä kiinnitin kuitenkin huomiota siihen, että kaikki oleellinen informaatio säilyi aineistossa. Tekstin pelkistämisen jälkeen siirryin ryhmittelemään aineistoa. Työpajaan oli ennalta suunniteltu teemat taustateorian pohjalta, joidenka alle olin kerännyt osallistujien vastaukset yhtenäisesti. Ryhmittely tapahtui näiden teemojen sisällä.

Työparityöskentelyteemaa käsiteltäessä ryhmää ohjattiin keskustelemaan työparityöskentelyn vahvuuksista ja kuormitustekijöistä. Opiskelija kirjoitti ryhmästä nousseet ajatukset paperille. Vahvuudeksi nousseiden aiheiden perään opiskelija merkitsi plusmerkin ja kuormittavuus tekijöiksi nousseiden aiheiden perään miinusmerkin. Aihe saatettiin kokea myös niin kuormittavana kuin vahvuutena. Silloin kyseisen aiheen perään merkittiin niin plus- kuin miinusmerkki. Tämän pohjalta muodostin teemojen alle erillisiä alaluokkia selventääkseni tuloksia lukijoille. Monialaista osaamista tarkasteltaessa opiskelija kirjasi ryhmän keskustelun pohjalta suoraan valmiiden ammattinimikkeiden alle eri ammattilaisten vahvuuksia. Työparityöskentelyn hyviä käytäntöjä kartoittaessa opiskelija kirjasi ylös ryhmästä nousseita ajatuksia. Näiden vaiheiden jälkeen minulla oli selkeä ja tiivis aineisto, joka mahdollisti luotettavien johtopäätöksien tekemisen.

"Työparityöskentelyssä voi oppia avuttomaksi, jos on kaikkietävän kanssa töissä"

Työpari ei huomioi toisen mielipiteitä ja näkökulmia

Opittu avuttomuus

KUVIO 1. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Seuraavissa kappaleissa käyn tarkemmin läpi kerätyn aineiston tuloksia. Tuloksissa tuon esille tarkemmin työparityöskentelyn vahvuuksia ja kuormittavia tekijöitä sekä eri ammattilaisten tuomia vahvuuksia sosiaalipäivystykselliseen työhön. Tuloksissa käsitellään myös työparityöskentelyn hyviä käytäntöjä sekä työnjakoa asiakasprosessin eri vaiheissa.

6.1 Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät

Yksi työpajan teemoista oli työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät. Tämän teeman alla haluttiin kuulla työntekijöiden ajatuksia siitä, mitä vahvuuksia työparityöskentely tuo työskentelyyn tai mahdollisia kuormittavia tekijöitä, joita työntekijät ovat työparityöskentelyssä kohdanneet. Aiheena tämä oli keskustelua herättävin teema, jossa nousi monia vahvuuksia ja kuormittavia tekijöitä esille. Työntekijät nostivat tuloksissa esille, että työparityöskentelyn avulla oikeusturva työntekijän ja asiakkaan näkökulmasta katsottuna toteutuu. Työntekijät kokivat myös tärkeänä, että työparin kautta on mahdollista saada palautetta omasta työskentelystä. Tärkeänä asiana esille nousi myös työtehtävien jälkeinen tilanteiden purku, joka mahdollistuu työparityöskentelyn kautta. Myös monialainen osaaminen koettiin tärkeäksi, josta esimerkkinä kerrottiin työparityöskentelyyn liittyvä viranomaisyhteistyö liittyen sairaanhoitajan ja lääkärin yhteiseen ymmärrykseen terveydenhuollon näkökulmasta (taulukko 2.)

Selvästi kuormittavina tekijöinä nousi esille, ettei työtehtävillä välttämättä aina toteudu vastuun jakaminen ja aktiivisuus tasavertaisesti. Työparityöskentelyssä koettiin työtä kuormittavana tekijänä myös työparin kanssa syntyvät eriävät mielipiteet esimerkiksi asiakastilanteisiin liittyen. Työntekijät pohtivat myös saman työparin kanssa työskentelyyn liittyviä tekijöitä, jonka seurauksena voi syntyä ammatillista taantumista ja työtavat voivat olla kapea-alaisia (taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät

Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät.	<p>Koetut vahvuudet työparityöskentelyssä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Moniammatillisuus -Useampia näkökulmia työskentelyyn -Tilanteiden purku -Oikeusturva asiakkaan ja työntekijän kannalta -Palautteen saaminen -Päällekkäisten työtehtävien hoitaminen <p>Koetut kuormittavuudet työparityöskentelyssä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Erimielisyydet ja näkökulmat -Vastuu ja aktiivisuus ei toteudu aina tasavertaisesti
--	---

	<p>Koettu vahvuutena sekä kuormittava tekijänä työparityöskentelyssä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Työn jakamisen mahdollisuus -Vanha työpari: riskinä nähtiin ammatillinen taantuminen, rutinoituminen ja kapea-alaisuus työtavoissa -Opittu avuttomuus -Sopeutuminen vaihtuviin työpareihin -Esimies työparina
--	---

6.2 Eri ammattilaisten vahvuudet

Tässä työpajan teemassa haluttiin selvittää osallistujien näkemyksiä siitä, minkälaista osaamista eri ammattikunnat tuovat sosiaalipäivystystyöhön. Tässä tarkasteltiin tarkemmin sosionomin, sosiaalityöntekijän ja psykiatrisen sairaanhoitajan vahvuuksia monialaisessa työparityöskentelyssä oman organisaation sisällä. Sosionomin tuomaa osaamista tarkastellessa nousi näkemyksissä esille ohjaus- ja neuvontatyön osaaminen. Vahvuuksina nähtiin myös erilaisten menetelmien ja niiden hyödyntäminen työskentelyssä. Sosionomin vahvuutena nähtiin myös lapsilähtöinen työskentely. Sosiaalityöntekijän osaamisessa sosiaalipäivystyksellisessä työskentelyssä painotettiin vahvaa lainsäädännön tuntemusta ja kokonaistilanteen kartoittamista. Psykiatrisen sairaanhoitajan vahvuuksina mainittiin muun muassa kriisityön osaaminen ja seuranta sekä asiakkaan psyykkisen tilanteen arviointi. Sairaanhoitajan osaamisalueena nousi myös esille vahva lääke ja päihdetyön osaaminen (taulukko 3.)

TAULUKKO 3. Monialainen osaaminen sosiaalipäivystyksessä

Monialainen osaaminen sosiaalipäivystyksessä	<p>Sosionomi:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ohjaus- ja neuvonta -Käytännön kokemus ja osaaminen -Menetelmäosaaminen -Lapsilähtöinen työskentely <p>Sosiaalityöntekijä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Päätöksen teko -Kokonaistilanteen kartoittaminen -Lainsäädännön tuntemus -Viranomaisrooli <p>Psykiatrisen sairaanhoitaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kriisityön seuranta -Psyykkisen tilanteen arviointi -Lääke/päihde osaaminen -Psyykkisesti oireilevien asiakkaiden kohtaaminen
--	---

	-Vanhustyön somaattinen osaaminen
--	-----------------------------------

6.3 Hyvien käytäntöjen tunnistaminen

Kolmas työpajan teemoista käsitteli nimensä mukaisesti hyvien käytäntöjen tunnistamista ja niidenjakamista. Osallistujien tehtävänä oli jakaa oman organisaation sisällä esiin nousseita hyviä käytäntöjä työparityöskentelyyn liittyen muiden alueellisten sosiaalipäivystyksen työntekijöiden kesken. Huomiota herättävää tässä työpajassa oli, että hyviä käytäntöjä nousi melko niukasti esille. Kaikilla pajaan osallistuneilla työntekijöillä oli pitkälti samanlaiset näkemykset hyvistä käytännöistä. Keskeisistä hyvistä käytännöistä nousi esille yhtenä näkemyksenä se, että työparin kanssa työnjako ja keskinäiset roolit suhteessa asiakkaaseen oli ennalta sovittu. Tärkeänä nähtiin myös se, että asiakkaan tilanteesta saadaan muodostettua yhteinen näkemys. Hyvinä käytäntöinä nähtiin myös se, että omaa ammatillista osaamista jaettiin työparin kanssa (taulukko 4.)

TAULUKKO 4. Työparityöskentelyn hyvien käytäntöjen tunnistaminen

Työparityöskentelyn hyvien käytäntöjen tunnistaminen	<ul style="list-style-type: none"> -Ennalta sovittu työnjako ja roolit työtehtävillä -Työtehtävien jälkeinen tilanteiden purku -Oman osaamisen jakaminen -Työparin huomioiminen ja oman tilan antaminen -Yhteinen näkemys asiakkaan tilanteesta
--	--

6.4 Työnjako

Tämän tehtävän kautta haluttiin tarkastella alueellisesti, kuinka työnjako sosiaalipäivystyksissä toteutetaan oman organisaation sisällä. Työnjakoa asiakasprosessin vireille tulosta palveluiden

tuottamiseksi tarkasteltiin kuvitetun asiakastilanteen kautta (liite 3). Jokainen pajaan osallistuva henkilö täytti heille annetun lomakkeen henkilökohtaisesti. Lomakkeen vastaamiseen osallistui 19 työntekijää. Kaikki vastaajat työskentelivät sosiaalipäivystyksissä. Osassa sosiaalipäivystyksiä työskenteli vain sosiaalityöntekijöitä ja osassa sosiaalipäivystyksissä sekä sosiaalityöntekijöitä, että sosionomeja. Muutamissa vastauksissa mainittiin työntekijärakenteen koostuvan sosiaalityöntekijöistä ja sairaanhoitajista tai kriisityöntekijöistä. Vastauksissa tarkastellaan siis sosionomin ja sosiaalityöntekijän sekä sairaanhoitajan tai kriisityöntekijän työnjakoa sosiaalipäivystyksellisessä työssä. Vastaukset, joissa mainitaan työtehtävän kuuluvan kaikille työntekijöille, tarkoitetaan työnjaon jakautuvan sosionomin, sosiaalityöntekijän, sairaanhoitajan tai kriisityöntekijän kesken.

Lomakkeessa tarkasteltiin aluksi asian vireille tuloon liittyvää työnjakoa. Asian vireille tulolla tarkoitetaan sitä hetkeä, kun sosiaalipäivystykseen tulee yhteydenotto. Asian vireille tuloa tarkasteltiin tarkemmin, kuinka työnjako on määritelty ilmoituksen vastaanottamisen, ensiarvion palvelujen tarpeesta, prosessin johtamisen ja vireille tulon dokumentoinnin suhteen.

Ilmoituksen vastaanottaminen nähtiin kuuluvan suurimmaksi osin kaikissa sosiaalipäivystyksissä kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista viisi prosenttia ilmoitti ilmoituksen vastaanottamisen kuuluvan sosionomin työnkuvaan ja noin kolmasosa vastaajista sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti ilmoituksen vastaanottamisen kuuluvan kaikkien työntekijöiden työnkuvaan (taulukko 5.)

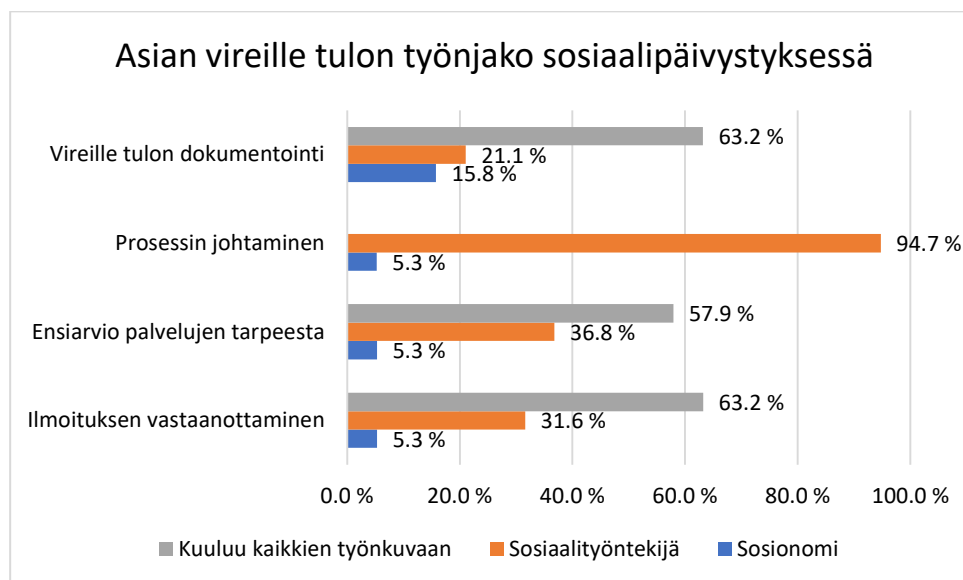
Ensiarvion tekeminen asiakkaan tilanteesta määriteltiin enimmäkseen kuuluvan kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista viisi prosenttia ilmoitti ensiarvion tekemisen kuuluvan sosionomin työnkuvaan. Vastaajista noin kolmasosa ilmoitti ensiarvion kuuluvan sosiaalityöntekijän kuvaan. Yli puolet vastaajista ilmoitti ensiarvion tekemisen kuuluvan kaikille työntekijöille (taulukko 5.)

Prosessin johtamista tarkastellessa oli vastauksissa selvästi painopiste kallistunut sosiaalityöntekijälle. Lähes kaikki vastaajista ilmoitti prosessin johtamisen kuuluvan sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Vain viisi prosenttia vastaajista ilmoitti prosessin johtamisen kuuluvan sosiaalityöntekijälle ja sosionomille yhdessä (taulukko 5.)

Asiakasprosessin vireille tulon dokumentoinnin nähtiin suurimmaksi osaksi kuuluvan kaikille sosiaalipäivystyksen työntekijöille. Vastaajista alla neljäsosa ilmoitti tämän kuuluvan sosionomin työnkuvaan, kun taas neljäsosa vastaajista mainitsi sen kuuluvan sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Vastaajista kaksi kolmasosaa ilmoitti asiakasprosessin vireille tulon dokumentoinnin kuuluvan kaikille työntekijöille. Osakseen vastauksissa nousi esille dokumentoinnin kuuluvan sille työntekijälle, joka on ottanut ilmoituksen alun perin vastaan (taulukko 5.)

Vastauksissa ja työnjaossa nousi selvästi eniten alueellisia eroja esille ilmoituksen vastaanottamisen ja vireille tulon dokumentointiin liittyen. Eroja näissä vastauksissa oli työnjakoon liittyen. Osa

vastaajista toi esille, että ilmoituksen vastaanottanut työntekijä vastaa myös vireille tulon dokumentoinnista. Joissakin vastauksissa tuli esille, että sosiaalityöntekijä ottaa ilmoituksen vastaan, mutta vireille tulon dokumentointi kuuluu sosionomin työnkuvaan. Työnjako saattoi myös jakautua siten, että asian vireille tulon liittyen sosionomi vastaa ilmoituksen vastaanottamisesta, ensiarvion tekemisestä ja dokumentoinnista. Tuolloin sosiaalityöntekijän rooli nähtiin prosessin johtajana (taulukko 5.)

TAULUKKO 5. Yhteenveto sosiaalipäivystyksen työnjaosta asian vireille tulosta

Palvelutarpeenarviointia sosiaalipäivystyksellisessä työssä tarkasteltiin tarkemmin, kuinka työnjako jakautuu palvelujen kartoittamisen, päätöksenteon, dokumentoinnin, palvelutarpeenarvioinnista vastaamisen ja palvelutarpeenarvioinnin laatimisen suhteen.

Palvelutarpeenarvioinnin sisällön suhteen tapahtuvaa työnjakoa tarkasteltiin aluksi, kuinka työnjako sosiaalipäivystyksessä jakautuu palvelujen kartoittamisen suhteen. Vastaajista viisi prosenttia ilmoitti palvelujen kartoittamisen kuuluvan sosionomin työnkuvaan. Vastaajista kymmenesosa ilmoitti tämän kuuluvan sosiaalityöntekijälle. Suurin osa vastaajista eli yli neljä viidesosaa ilmoitti palvelujen kartoittamisen kuuluvan kaikkien työnkuvaan (taulukko 6.)

Vastaajien keskuudessa päätöksenteko palveluiden järjestämisestä kuului selvästi sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Kaikki vastaajat ilmoittivat päätöksenteon kuuluvan sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Muutamissa vastauksissa nousi kuitenkin esille, että päätöksistä keskustellaan työparina ja sosiaalityöntekijä tekee lopulliset päätökset. Yksittäisissä vastauksissa tuli esille sosiaalityöntekijän työnkuvaan kuuluvan päätöksenteko, jos kyseessä on esimerkiksi lapsen sijoitukseen liittyvä tilanne (taulukko 6.)

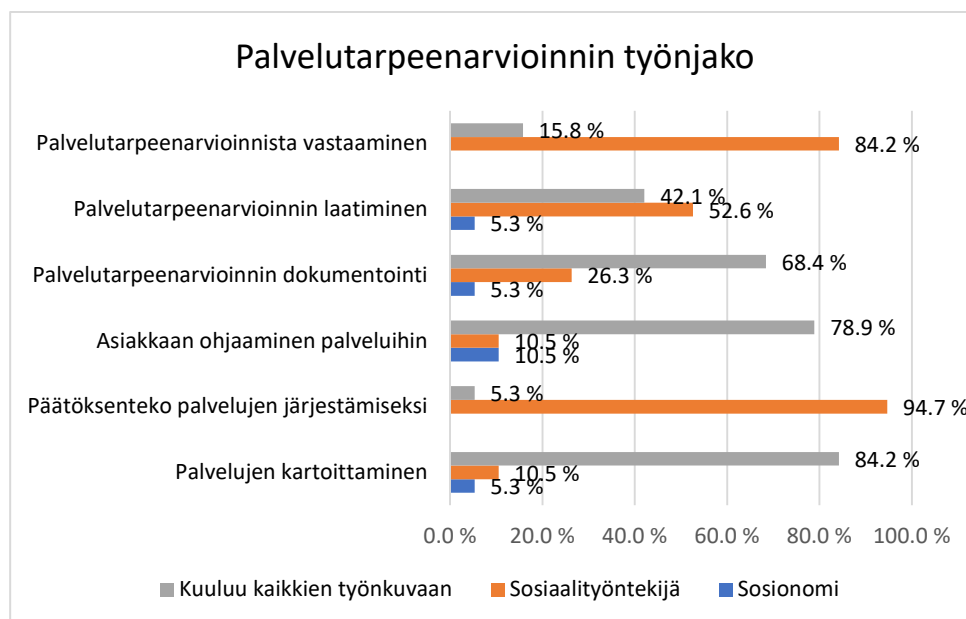
Palvelutarpeenarvioinnin dokumentoinnin nähtiin vastauksien perusteella kuuluvan suurimmaksi osaksi kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista yli kaksi kolmasosaa ilmoitti tämän kuuluvan

kaikille. Vastaajista alle kolmasosa ilmoitti dokumentoinnin kuuluvan sosiaalityöntekijälle ja viisi prosenttia vastasi dokumentoinnin kuuluvan sosionomin työnkuvaan (taulukko 6.)

Palvelutarpeenarvioinnista vastaaminen nähtiin kuuluvan enimmäkseen sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Vastaajista yli neljä viidesosaa oli tätä mieltä. Vastaajista reilu kymmenesosa ilmoitti palvelutarpeenarvioinnista vastaamisen kuuluvan kaikkien työnkuvaan ja viisi prosenttia ilmoitti sen kuuluvan sosionomin työtehtäviin (taulukko 6.)

Palvelutarpeenarvioinnin yhteenvedon laatiminen jakautui vastaajien keskuudessa tasaisemmin. Vastaajista noin puolet ilmoitti sosiaalityöntekijän vastaavan palvelutarpeenarvioinnin laatimisesta ja kaksi viidesosaa ilmoitti sen kuuluvan kaikkien työnkuvaan. Vastaajista viisi prosenttia ilmoitti sen kuuluvan sosionomin työtehtäviin (taulukko 6.)

Asiakkaan ohjaaminen palveluihin nähtiin suurimmaksi osaksi kuuluvan kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista neljä viidesosaa ilmoitti asiakkaan ohjaamisen palveluihin kuuluvan kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Vastaajista yksi kymmenesosa ilmoitti tämän kuuluvan sosiaalityöntekijän työnkuvaan. Lisäksi yksi kymmenesosa vastaajista ilmoitti tämän kuuluvan sosionomin työnkuvaan (taulukko 6.)

TAULUKKO 6. Yhteenvedo sosiaalipäivystyksen työnjaosta palvelutarpeenarvioinnista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Aloitin opinnäytetyöni keväällä 2019. Työelämän keskustelut synnyttivät ajatuksia aiheen valinnalle, jonka seurauksena lopulliseksi aiheekseni määrytyi sosionomin työnkuva sosiaalipäivystyksessä. Sosiaalipäivystyksellinen työ oli alkanut kiinnostamaan minua opintojeni edetessä ja erityisesti minua kiinnosti minkälaista sosionomin työ voisi olla sosiaalipäivystyksessä. Mielenkiintoa siis aiheen tutkimiselle löytyi rutkasti. Aihe tutkimuksena oli myös perusteltu ja tärkeä, sillä tekemäni kartoituksen perusteella sosionomin työnkuvasta ja työparityöskentelystä sosiaalipäivystyksessä ei löytynyt aikaisempaa tutkittua tietoa. Tuoreita tutkimuksia sosiaalialan työparityöskentelystä ja työnjaosta sosionomin ja sosiaalityöntekijän kesken löytyi kuitenkin muista työympäristöistä.

Työni tilaajana toimi Savonia-ammattikorkeakoulu. Savonian ja Kuopion kaupungin kautta minulle mahdollistui tilaisuus osallistua Kuopiossa järjestetyille valtakunnallisille sosiaalipäivystyspäiville syyskuussa 2019, jossa tutkimukseni aineiston keruu tapahtui työpajan kautta. Työpaja oli minulle erinomainen mahdollisuus kerätä tietoa sosiaalipäivystyksen työntekijöiltä, joka on mielestäni paras tapa saada todellista tietoa siitä, kuinka työparityöskentely ja työnjako arjen työssä toteutuu.

Toteutin opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena, joka sopii tutkimusmenetelmäksi erityisesti silloin kun tutkittavasta ilmiöstä on vähän aikaisempaa tietoa. Laadullisen tutkimuksen menetelmä olikin perusteltua, sillä sosionomin työnkuvasta ja työparityöskentelystä ei ollut sosiaalipäivystyksellisestä työstä tarkemmin tutkittua tietoa (Kananen 2012, 29). Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, kuinka sosiaalipäivystyksessä työparityöskentely käytännössä toimii ja miten työtehtävät ovat jakautuneet sekä miten sosionomin työn sisältö suhteessa asiakkaaseen nähdään. Analysoin kerätyn aineiston teorialähtöisellä sisällönanalyysillä, joka auttoi opinnäytetyöni kerätyn aineiston järjestämisessä johtopäätösten tekoa varten (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 103). Seuraavaksi Tarkastelen tekemäni tutkimuksen tuloksia tarkemmin peilaamalla niitä taustakirjallisuuteen.

Työnjakoon liittyviä tuloksia tarkastellessa nousi selvästi esille, että sosiaalipäivystyksellisessä työssä sosionomin ja sosiaalityöntekijän työnjako noudattaa pitkälti Talentian julkaisemaa valtakunnallista mallia sosiaalihuollon laillistettujen ammattihenkilöiden työnjaosta. Kerätystä aineistosta selvisi, että asiakasprosessin vireille tulossa sosiaalityöntekijän vastuulla on kokonaisprosessin johtaminen ja tilanteen hallinta. Myös Talentian (Talentia 2017, a) mallissa on määritelty sosiaalityöntekijä vireille tulo prosessin kokonaisuuden johtajaksi, riippumatta siitä onko kyseessä erityisen tuen tarpeessa oleva asiakas vai ei.

Asian vireille tuloon liittyen muutoin työnjako nähtiin määräytyvän tasaisemmin. Ilmoituksen vastaanottamisen, ensiarvion palvelujen tarpeesta ja vireille tulon dokumentoinnin nähtiin kuuluvan suurimmaksi osaksi kaikkien työntekijöiden työnkuvaan.

Palvelutarpeenarvointiin liittyen sosiaalityöntekijän vastuu nousi selvästi esille palvelutarpeenarvioinnin vastaamisesta ja palveluiden järjestämiseen liittyvässä päätöksenteossa.

Osittain aineistossa nousi esille, että päätöksistä keskustellaan yhdessä sosionomin kanssa, mutta päätöksenteko on kuitenkin virkasuhteessa olevan sosiaalityöntekijän vastuulla esimerkiksi lapsen sijoitukseen liittyvissä päätöksenteoissa. Laissa määritelläänkin, että lapsen sijoituksesta päättää virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä (Lastensuojelulaki 2007/417 §13). Mielenkiintoa herättävää oli se, että vain muutamissa vastauksissa nousi esille palvelutarpeenarvioinnista vastaamisen ja päätöksenteon tapahtuvan yhdessä keskustellen. Taustateoriassa nousi kuitenkin esille työparityöskentelyn keskinäisen vuorovaikutuksen ja osaamisen jakamisen tärkeys, jonka nähtiin mahdollistavan kokonaisvaltaisemman näkemyksen asiakkaan tilanteesta. Lisäksi yhdistetyn työpanoksen nähtiin auttavan asiakasprosessin läpi viemistä tehokkaasti. (Horsma ym. 2004, 28; Rahko 2011, 80.) Taustateorian mukaan yksin tekemisen vaarana nähdään kapeakatseisuus. Palvelujen kartoittamisen, asiakkaan ohjaamisen palveluihin ja palvelutarpeenarvioinnin dokumentoinnin nähtiin kuuluvan pääsääntöisesti kaikkien työntekijöiden työnkuvaan.

Talentian mallissa nousi esille, että sosiaalityöntekijä työskentelee erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan kanssa palvelutarpeenarvointiin liittyen ja sosionomi silloin, kun asiakkaalla ei ole erityisen tuen tarvetta. (Talentia 2017 a.) Jäin pohtimaan sitä, kuinka sosiaalipäivystyksellisessä työssä tunnustetaan erityisen tuen tarpeessa oleva asiakas, joka määrittelee myös merkittävästi sosiaalityöntekijän ja sosionomin työnjakoa ja suhdetta asiakkaaseen. Talentian (Talentia 2017 a) laatimassa mallissa sosiaalihuollon laillistettujen ammattihenkilöiden työnjakoa, työn sisältöä ja suhdetta asiakkaaseen ohjaa kuitenkin merkittävästi se nähdäänkö asiakkaan olevan erityisen tuen tarpeessa vai ei. Erityisen tuen tarpeen määrittely on kuitenkin usein tulkinnanvarainen, jonka vuoksi vastuu ja määrittely lain asettamissa rajoissa jääkin työntekijöille (STM b s.a.).

Työnjakoon liittyvän aineiston pohjalta on mahdollisuus määritellä sosionomin työnkuvaa ja työtehtäviä tarkemmin. Taustateorian perusteella sosiaalipäivystyksellistä työ ja toimintakenttää voisi kuvailla erittäin laajaksi. Työtehtävät voivat liittyä muun muassa lastensuojeluun, ikäihmisiin ja muihin yhteiskunnan sosiaalisiin ongelmiin sekä erilaisiin onnettomuustilanteisiin. Mäkisen ym. (2011, 86-91) mukaan sosionomi koulutus antaa monipuoliset valmiudet sosiaalialan asiantuntijana työskentelylle eri työympäristöissä. Näitä työympäristöjä ja asiakasryhmiä ovat vastaavat, joita sosiaalipäivystyksellisessä työssä kohdataan. (STM 2019, 8, 10; Mäkinen ym. 2011, 86-91.) Aineiston tulosten pohjalta sosionomin työnkuvaan kuuluu keskeisesti sosiaalipäivystykseen tulevien ilmoitusten vastaanottamista, siihen liittyvää ensiarvion tekemistä ja näihin liittyvää dokumentointia. Työnkuvaan kuuluu myös palvelutarpeenarvointiin liittyvää palvelujen kartoittamista asiakkaalle ja kartoituksen pohjalta ohjausta palveluihin. Sosionomi osallistuu myös palvelutarpeenarvioinnin laatimiseen ja dokumentointiin. Vaikka sosiaalityöntekijän vastuualueena nähtiin kokonaisprosessin johtaminen ja päätöksenteko, koettiin sosionomin rooli tärkeänä osallistua ja tuoda näkemyksiään sosiaalityöntekijälle päätöksenteon tueksi.

Aineiston tuloksista nousee esille, että sosiaalipäivystyksellinen työ ja työtehtävien hoitaminen edellyttää sosionomilta valmiuksia ja taitoja dokumentointiin, palvelujärjestelmän tuntemukseen, erilaisten asiakkaiden kohtaamiseen ja palvelutarpeen arviointiin. Sosiaalialan kompetenssien (Arene

2017, 10) tarkastelu osoittaa selvästi sen, että sosionomi koulutus tuottaa tarvittavaa osaamista sosiaalipäivystyksen työtehtävien hoitamiseen.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että sosiaalipäivystyksessä työparityöskentelyn hyviä käytäntöjä on tunnistettu muun muassa työnjakoon ja omien roolien tunnistamiseen ja yhteisen näkemyksen muodostamiseen asiakkaan tilanteeseen liittyen. Taustakirjallisuudessa hyviä käytäntöjä ja onnistuneen työparityöskentelyn edellytyksiä oli tutkittu myös muissa sosiaalialan työympäristöissä, esimerkiksi Rahkon (2011, 82-83) tutkimuksen tuloksissa nousi vastaavat näkemykset esille.

Työpajassa yhtenä teema oli eri ammattikuntien osaaminen sosiaalipäivystyksellisessä työssä. Tarkoituksena oli nostattaa työntekijöiden näkemyksiä siitä, millaisia vahvuuksia he näkivät esimerkiksi sosionomin osaamisessa. Tutkimukseni tavoitteisiin peilaten tämän työpajan teeman kautta oli tarkoituksena saada selvitystä siihen, mitä osaamista sosionomilla nähdään sosiaalipäivystyksellisessä työssä ja kuinka se siirtyy suhteessa asiakastyöhön.

Sosiaalipäivystyksen työntekijät nostivat yhtenä sosionomin vahvuutena esille ohjaus- ja neuvontatyön osaamisen. Myös käytännön kokemus ja osaaminen työelämän suhteen näkyi vahvuutena. Aineistosta nousi myös esille, se että sosionomin on nähty tuovan työskentelyyn erilaista menetelmä osaamista ja niiden käyttämistä asiakastyössä. Sosionomin erityisenä vahvuutena nähtiin myös lapsilähtöinen työskentely. Työpajan keskustelut ja näkemykset sosionomin vahvuuksista osoittaa sen, että työyhteisöissä on tunnistettu osakseen sosionomin osaaminen. Talentian (Talentia s.a.) mukaan eri ammattikuntien osaaminen tulisikin tehdä näkyväksi työyhteisöissä, joka mahdollistaa jokaisen ammattitaidon hyödyntämisen ja työnjaon suunnittelun asiakastyön eri vaiheissa. Tämä lisäisi samalla myös työskentelyn lähtökohtia, eli voitaisiin vastata mahdollisimman tehokkaasti asiakkaan tarpeisiin.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin on huomioitava tiettyjä eettisiä periaatteita. Eettisiä periaatteita tutkimuksen toteuttamiselle on monia. Yhtenä tärkeänä seikkana voidaan pitää, että tutkija kertoo tutkimuksestaan osallistuville ja pyytää tutkimukseen osallistuvilta luvan käsitellä ja julkaista tutkittua aineistoa. Tutkimukseen osallistuville tulee kertoa myös mahdollisista seurauksista mitä tutkimuksesta voi aiheutua. Tutkimusta tekevällä tutkijalla on myös vastuu huolehtia osallistujien yksityisyydestä. (Hirsjärvi ja Hurme 2011, 20.)

Valtakunnallisille sosiaalipäivystyspäiville osallistui noin 120 henkilöä ja heidät jaettiin tasaisesti kaikkiin työpajoihin. Pajaan osallistujat sain tietää vasta paikan päällä, joten etukäteen en voinut heiltä pyytää lupaa pajasta syntyvän aineiston käyttöön opinnäytetyössäni. Ennen työpajatyöskentelyn aloittamista osallistujia tiedotettiin, että työpajasta syntynyttä aineistoa käytetään materiaalina Savonia-ammattikorkeakoulun opinnoissa. Lisäksi hain Kuopion kaupungilta erillisen tutkimusluvan aineiston käyttämiseen opinnäytetyössäni.

Aineiston materiaali kerättiin ja käsiteltiin anonymisti, jolloin jokaisen yksityisyys vastauksissa säilyi. Halusin vielä suojata yksittäisten vastaajien yksityisyyttä ja tunnistettavuutta ilmoittamalla vastaukset prosentti lukuina, koska kerätty aineisto oli sen verran pieni. Pienen kohdejoukon vuoksi on arvioitava miten laajasti opinnäytetyön tuloksia työparityöskentelystä ja työnjaosta voi yleistää. Lisää vastaavanlaisia opinnäytetöitä ja tutkimuksia aiheesta tarvitaan tulosten vahvistamiseksi.

Eettisiä kysymyksiä tutkijalle aiheuttaa myös tutkimusaiheen valinta. Tutkijan on siis syytä pohtia tutkimuksen aihetta ja sen tarvetta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009.) Tutkimusaiheen valintaa ohjasi pitkälti oma mielenkiintoni aihetta kohtaan, sillä sosiaalipäivystys on yksi mahdollinen työympäristö sosionomeille. Halusin saada syvempää tietoa sosiaalipäivystyksellisestä työstä, sillä työympäristönä sosiaalipäivystys on kiinnostanut minua opintojen eri vaiheissa. Aiheeni valintaan vaikutti myös merkittävästi se, että tästä aiheesta ei löytynyt aikaisempaa tutkittua tietoa. Tämä vaikutti myös aiheen valintaani, sillä uskoin saavani tutkimuksen kautta esille merkittävää tietoa itselleni sekä muille.

Oli kyseessä laadullinen tai määrällinen tutkimus, tulisi kaikissa tutkimuksissa jollakin tavoin arvioida tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Kun kysymyksessä on laadullinen tutkimus, on tutkijan roolissa tärkeää kuvata tutkimuksen toteutus tarkasti vaiheittain. Tutkijan tulisikin kuvata vaiheittain mitä on tehnyt ja miten saatuihin tuloksiin on päädytty. Tämä on yksi keino vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta lukijoille. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Tutkimusta tehdessäni olen jokaisessa vaiheessa pyrkinyt kuvaamaan mahdollisimman tarkasti opinnäytetyöni etenemistä mitä, missä ja miten on tehty. Olen tuonut tutkimuksessa tarkasti esille aineiston keräämisen, kohdejoukon ja aineiston analysoinnin vaiheita. Tulokset olen analysoinut tarkasti ja tuonut esille osallistujien tuottaman tiedon niitä vääristelemättä. On otettava huomioon tuloksia arvioitaessa, että aineiston kerääminen tapahtui oman ammattialan julkisella näyttämöllä ja lisäksi paikalla oli runsaasti johtoportaan

edustajia. On mahdollista, että sosiaalinen paine on vaikuttanut vastauksiin erityisesti kuormitustekijöitä kartoittaessa. Olenkin pohtinut, että olisi ollut hyvä kerätä materiaalia myös henkilökohtaisten haastattelun tai webropol-kyselyn kautta lisämateriaaliksi. Näin mielestäni olisin paremmin mahdollistanut negatiivisten mielipiteiden julkituomisen työpajaan osallistuneille. Lisäksi tilanteena työpaja oli kestoaltaan lyhyt ja osallistujat tulivat työpajaan ilman erillistä valmistautumista aihealueeseen. Näin ollen epäilen, että osallistujille on vasta työpajan jälkeen noussut ajatuksia käsitellyistä aiheista, joita ei työpajan aikana ehtinyt tuoda ilmi. Jälkikäteen ajateltuna olisin voinut soittaa jokaiselle osallistujalle esimerkiksi kahden viikon sisällä työpajasta. Olisin voinut tuolloin esitellä lyhyesti työpajan tulokset ja keskustella jäikö mahdollisesti jotain oleellista aineistosta puuttumaan.

9 POHDINTA

Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi oli yllättävän kuormittava ja monessa kohtaa mietinkin, oliko tutkimuksen toteuttaminen itsenäisesti viisas valinta. Lopputulokseen olen kuitenkin erittäin tyytyväinen. Olen sitä mieltä, että sain vastaukset niihin kysymyksiin, jotka alun perin tutkimukselleni asetin. Koen saaneeni opinnäytetyön tekemisestä erittäin paljon valmiuksia tutkimukselliseen työhön, joka on yksi sosionomi koulutuksen osaamisalueista. Tutkimusta tehdessäni sain myös paljon teoreettista tietoa liittyen sosiaalipäivystykselliseen työhön, kuinka sen toteuttaminen käytännössä alueellisesti järjestyy. Sain myös tärkeää tietoa siitä, mitä osaamista sosionomilta edellytetään sosiaalipäivystyksellisessä työssä. Tämä auttaa minua osaltaan valmistautumaan siihen, jos tulevaisuudessa haen töitä sosiaalipäivystyksestä. Opinnäytetyöprosessin edetessä taustateoria ja kerätty aineisto on mahdollistanut minulle eräänlaisen peilin tarkastella omia valmiuksiani työparityöskentelyyn. Samalla tämä on myös lisännyt ymmärrystäni siitä, kuinka omalla toiminnallani voin työelämässä vaikuttaa onnistuneeseen työparityöskentelyn toteutumiseen.

Koen opinnäytetyöni olevan monessa suhteessa merkittävä. Työni tilaajan Savonia-ammattikorkeakoulun sekä valtakunnallisesti muiden sosiaalialan ammattikorkeakoulujen on mahdollista tarkastella tutkimukseni tuloksia suhteessa siihen, minkälaisia valmiuksia sosionomi koulutus antaa sosiaalipäivystykselliseen työhön. Tuloksien pohjalta myös opettajien ja opiskelijoiden on mahdollista arvioida opiskelijan osaamista ja valmiuksia suhteessa sosiaalipäivystyksen työtehtäviin esimerkiksi työharjoittelun näkökulmasta. Sosiaalipäivystyksen näkökulmasta ajatellen tutkimukseni antaa ajankohtaista ja merkittävää tietoa työntekijöiden näkökulmasta, kuinka työnjako työparityöskentelyssä toteutuu ja minkälaista osaamista eri ammattikuntien nähdään tuovan sosiaalipäivystykselliseen työhön. Tutkimukseni tuo sosiaalipäivystyksille myös tärkeää tietoa työparityöskentelyn tuomista mahdollisuuksista sekä kuormittavista tekijöistä.

Opinnäytetyön tuloksia tarkastellessa on selkeästi nähtävillä, että työparityöskentelyn kokemukset muun muassa oikeusturvaan ja työtehtävien purkamiseen ovat sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat työntekijän työhyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemä katsaus vuodelta 2018 liittyen sosiaalipäivystystoiminnan järjestämiseen osoitti kuitenkin sen, että työparityöskentely ei joillakin alueilla toteudu lainkaan. Opinnäytetyöni työparityöskentelyn tuloksia tarkastellessa olisikin valtakunnallisesti aihetta keskusteluun, kuinka työparityöskentely toteutuisi kaikille työntekijöille yksintekemisen sijasta.

Tutkimuksen tuloksissa nousi esille yksi mielenkiintoinen näkökulma, jonka halusin tuoda vielä pohdinnassa esille. Osittain vastauksissa kävi ilmi sosiaalityöntekijän ottavan ilmoituksen vastaan. Kuitenkin dokumentoinnin vastuu alkuvaiheesta oli delegoitu sosionomin työtehtäviin. Jäin miettimään kuinka tämä käytännössä mahtaa toimia, että dokumentointi tulee kirjattua tarkasti. Suurimmaksi osaksi aineistossa näkyi käytäntönä olevan se, että ilmoituksen vastaanottanut hoitaa myös dokumentoinnin. Mielestäni tämä vaikuttaa hyvältä käytännöltä, että vastuu dokumentoinnista

jää sille, joka on ottanut alun perin ilmoituksen vastaan. Tämä olisi varmasti yksi hyvä käytäntö, jota olisi syytä tarkastella alueellisesti.

Yksi tärkeä asia nousi mielestäni aineiston tuloksista esille työparityöskentelyn hyvistä käytännöistä, jonka toteutumista tulisi tarkastella alueellisesti kaikissa sosiaalipäivystyksissä. Hyvänä käytäntönä pidettiin sitä, että työparin kanssa työnjakaminen ja roolit suhteessa asiakkaaseen oli ennalta sovittu. Taustakirjallisuudessa puhuttiin tietyistä edellytyksistä onnistuneelle työparityöskentelylle. Tärkeänä tekijänä pidettiin sitä, että työnjako on tehty aina selväksi asiakasprosessin alussa, jolloin voidaan välttyä päällekkäiseltä työnteolta. Taustateoriassa korostui työparityöskentelyn edellytyksinä, että työntekijöillä on yhteisesti asetetut ja sovitut tavoitteet onnistuneen työnteon hoitamiseksi. Aiemmat tutkimukset osoittivat myös sen, että päällekkäisellä työnteolla nähtiin usein kuormittavia tekijöitä muun muassa työnkuormittavuuden lisääntymiseen ja ristiriidat saattoivat korostua työntekijöiden välillä. Aineiston tuloksissa nousi esille kuitenkin, että työparityöskentelyllä on nähty kuormittavina tekijöinä muun muassa erimielisyydet asiakkaan tilanteesta. Myös vastuun jakautumista ja aktiivista työtettä ei nähty aina tasavertaisena työtehtävien hoitamisessa. Tämä mielestäni osoittaa sen, että yhteisesti sovittu pelisääntöjä ei välttämättä ole laadittu tai niitä ei noudateta.

Opinnäytetyöni empiirisen tutkimuksen näkökulmasta näen erittäin tärkeänä sosiaalipäivystyspäivät ja siellä järjestetyn työpajan aineiston keräämisen paikkana. Työpaja toi sosiaalipäivystyksen työntekijät eri alueilta yhteen paikkaan ja sain tämän avulla kerättyä laajan aineiston, jonka avulla sain vastauksia tutkimuskysymyksiini. Aineistonkeräämisessä työpajan sisällä käytetyt Lootuskukka- ja Case-menetelmä olivat mielestäni toimivia ja innostavia. Tämän osoitti työpajaan osallistuvien aktiivisuus ja runsas keskustelu. Toinen vaihtoehto minulla olisi ollut aineiston keräämiseen sosiaalipäivystyksille järjestetty webropol kysely. Aikaisemmat kokemukseni webropol kyselyistä ovat kuitenkin osoittautuneet usein niukka sanaisiksi ja vastaamattomuus on ollut suuri. Olenkin erittäin tyytyväinen ja kiitollinen, että työpajan toteuttaminen osana sosiaalipäivystyspäiviä järjestyi Savonia-ammattikorkeakoulun ja Kuopion kaupungin kautta.

Jälkikäteen ajateltuna nousi mieleeni muutamia asioita, jotka olisi voinut tehdä paremmin opinnäytetyöprosessiin liittyen. Työpajan edetessä olisi ehdottomasti pitänyt korostaa osallistujille huolellista vastaamista Case-tehtävään liittyen. Suurin osa vastaajista jätti täyttämättä lomakkeen kohdan, jossa kysyttiin työntekijän ammattinimikettä ja työskentelyaluetta. Erityisesti työskentelyalueen tieto olisi ollut kiinnostava tieto, jos työpajassa olisi osallistujien joukossa ollut samasta sosiaalipäivystyksestä useampi työntekijä. Olisin voinut tarkastella tuloksissa tuolloin näiden vastaajien keskinäisiä tuloksia. Erityisesti olisi kiinnostanut nähdä miltä työnjakoon liittyvät vastaukset olisivat näyttäneet saman sosiaalipäivystyksen työntekijöiden välillä. Ammattinimikkeen tietäminen olisi mahdollistanut tarkastelun siitä näkökulmasta, olisiko sosionomien näkökulma eronnut sosiaalityöntekijöiden näkemyksestä työnjakoon liittyen.

Jälkikäteen ajateltuna olisin muuttanut myös Case-tehtävän asiakastapauksen kuvausta, jonka perusteella tarkastelin sosiaalipäivystyksen työnjakoa. Laatimani Case viittasi pitkälti erityisen tuen tarpeessa olevaan asiakas tilanteeseen, koska tarinaan ja työtehtävään oli yhdistetty lapsi. Jäin miettimään, ohjasiko tämä työntekijöiden vastauksia työnjakoon liittyen merkittävästi, sillä monissa vastauksissa mainittiin ”asiakkuuden päätöksen tekijän ja prosessin johtajan” kohdalla erityismainintana virkavastuu. Lopputuloksena mietin sitä, painottuuko sosiaalityöntekijän työnkuva jokaisessa asiakas tilanteessa päätöksentekijän ja prosessin johtamisen ympärille, vaikka kyseessä ei olisikaan erityistä tukea tarvitseva asiakas. Näin jälkepäin olen pohtinut kriittisesti Case-tehtävään liittyvää lomakkeen laatimistani. Siinä olisi mielestäni ollut parannettavaa.

Läpi opinnäytetyöprosessin nousi mieleeni useita kysymyksiä ja ajatuksia mitä olisi syytä tutkia tarkemmin. Näkisin tärkeänä tutkia niitä organisaatioita, joissa työparityöskentelylle ei ole mahdollisuutta. Olisi mielenkiintoista saada selville esimerkiksi yksintyöskentelyn kuormittavia tekijöitä ja onko sillä suoranaisia vaikutuksia työntekijän työhyvinvoinnille, kuten näkykö yksintyöskentely esimerkiksi lisääntyneinä sairaslomina.

Mielenkiintoinen tutkimuksen aihe olisi myös selvittää sosiaalipäivystysten käytäntöjä, kuinka sosiaalipäivystyksen työntekijät määrittelevät asiakkaan erityisen tuen tarpeen. Tämä on kuitenkin sellainen taustatekijä, joka määrittelee merkittävästi työnjakoa huomioiden lainsäädännön työnteossa. Ajatus tästä heräsi tutkiessani aineiston tuloksia, joissa nousi selvästi sosiaalityöntekijän työtehtävät palvelutarpeenarvioinnista vastaamiseen ja päätöksenteko palveluiden järjestämiseksi. Mielestäni tätä tulisi tarkastella tarkemmin ohjaako asiakkaan erityisen tuen tarve tätä pelkästään vai onko tämä myös yleinen käytäntö työtehtävien jakamisessa, vaikka asiakkaalla ei olisikaan erityisen tuen tarvetta. Mielestäni olisi tärkeää huomioida työtehtävien jakamisessa myös sosionomin ammattitaitoa ylläpitäen, että mahdollisuus olisi toteuttaa kaikkia työtehtäviä lainsäädäntö huomioiden.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

ARENE 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu: 09-12-2019.] Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

BRONSTEIN, Laura 2003-07-01. A model for interdisciplinary collaboration. Social work. [Viitattu: 01-05-2019.] Saatavissa: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.savonia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=61a1a8d0-d201-4a5d-8449-09678a792a7d%40sdc-v-sessmgr02>

INSTA 2015. Uusi hätäkeskustietojärjestelmä ERICA. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu: 08-27-2019.] Saatavissa: https://www.112.fi/download/63468_ERICA_esite_high_res.pdf?6400473c0ee5d288

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy

HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Raamatutrukikoda.

HORSMA, Teija ja JAUHIAINEN, Elina 2004. Sosiaalihuollon tehtävä- ja ammattirakenteen kehittämisprojektin loppuraportti. [Verkkojulkaisu.] Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu: 04-26-2019.] Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70942/Selv200410.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

HÄTÄKESKUSLAITOS 2019. ERICA- hätäkeskustietojärjestelmä. [Verkkojulkaisu.] Valtakunnallisesti verkottunut viranomaisten yhteiskäyttöinen hätäkeskustietojärjestelmä. [Viitattu: 08-27-2019.] Saatavissa: https://www.112.fi/hatakeskusuudistus/uusi_tietojarjestelma

IDEAPAKKA. Perjantai-idea: Lootuskukka. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu: 06-06-2019.] Saatavissa: <https://ideapakka.fi/blogi/perjantai-idea-lootuskukka/>

JAMK. Opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. [Verkkojulkaisu.] Opinnäytetyön toteutusvaihe [Viitattu: 11-13-2019.] Saatavissa: <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/opinnaytetyo-prosessina/opinnaytetyon-toteutusvaihe/>

KANANEN, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2012.

KAPANEN, Sari 2018. Sosiaali- ja terveydenhuollon työnjako- STM:n työnjaon ohjausta koskevien julkaisujen analyysi. Itä- Suomen yliopisto. Pro gradu- tutkielma. Terveystieteiden tiedekunta.

[Viitattu: 05-16-2019.] Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20180871/urn_nbn_fi_uef-20180871.pdf

KSSHP 2015. Toimintaamme ohjaavat arvot- toimimmeko arvojen mukaisesti. [Verkkajulkaisu.] Keski- Suomen sairaanhoitopiiri. [Viitattu: 06-06-2019.] Saatavissa: [https://www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Talon_blogi/Toimintaamme_ohjaavat_arvot__toimimmeko_\(48844\)](https://www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Talon_blogi/Toimintaamme_ohjaavat_arvot__toimimmeko_(48844))

KUNTALIITTO 2018. Sosiaalipäivystys. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu: 08-28-2019.] Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/sosiaali-ja-terveysasiat/sosiaalipaivystys>

KUNTALIITTO 2019. Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu: 08-28-2019.] Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat>

KUOPIO 2019. Sosiaali- ja terveystalot- uutiset. [Verkkajulkaisu.] Ruohonjuuritasolla- sosiaalipäivystyspäivät Kuopiossa syksyllä 2019. [Viitattu: 11-05-2019.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/-/ruohonjuuritasolla-sosiaalipaivystyspaivat-kuopiossa-syksylla-2019>

LAINEN, Markus, BAMBERG, Jarkko ja JOKINEN, Pekka 2015. Tapaustutkimuksen taito. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu: 05-06-2019.] Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789524956970>

LASTENSUOJELULAKI. L 13.2.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 08-28-2019.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

LIUKKONEN, Sanni ja LUOTONEN, Tiina 2018. Ammattilaisten välinen työnjako ja työparityö sosiaalityössä. Helsingin yliopisto. Käytäntötutkimus II. Valtiotieteellinen tiedekunta. [Viitattu: 04-30-2019.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/7867/Ammattilaisten_valinen_tyonjako_ja_tyoparityo_aikuissosiaalityossa_kaytantotutkimusraportti_Sanni_Liukkonen_ja_Tiina_Luotonen.pdf

METHODIX. Piritta Seitamaa-Hakkarainen: kvalitatiivinen sisällönanalyysi. [Verkkajulkaisu.] Luokittelujärjestelmän kehittäminen ja luokittelurungon laatiminen. [Viitattu:11-04-2019.] Saatavissa: <https://methodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>

MÄKINEN, Päivi, RAATIKAINEN, Eija, RAHIKKA, Anne ja SAARNIO, Tuula 2011. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy

OJASALO, Katri; MOILANEN, Teemu ja RITALAHTI, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro oy

PUNAINEN RISTI 2019. Henkinen ensiapu. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu: 11-22-2019.] Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet/henkinen-ensiapu>

RAHKO, Elina 2018. Samassa veneessä sosiaalialalla. Tutkimus sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemuksista työparityöstä. [Verkkajulkaisu.] Sosnet.fi. [Viitattu: 04-20-2019.] Saatavissa: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=90906602-0672-484f-ac5e-e363e41c793a>

SEINÄ, Seppo ja HELANDER, Jaakko 2007. Tiimeistä työpareiksi. Toiselta oppiminen ja ammatillinen kehittyminen.

SOSIAALIHUOLTOLAKI. L 29.12.2016/1517. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 05-23-2019.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp446609728>

STM 2005:8. Kiireellinen sosiaalipalvelu. Sosiaalipäivystyksen järjestäminen. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu: 05-30-2019.] Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70765/225055%20STM_Kiireellinen_sisus.pdf?sequence=1

STM 2019:37. Sosiaalipäivystys suomessa. Kartoitus sosiaalipäivystystoiminnan järjestämisestä ja toiminnasta. [Verkkajulkaisu.] Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu: 05-29-2019.] Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161623/37_2019_Sospaivraportti_netti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STM a. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Verkkajulkaisu.] Sosiaalipäivystys. [Viitattu: 05-23-2019.] Saatavissa: <https://stm.fi/sosiaalipaivystys>

STM b. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Verkkajulkaisu.] Eryistä tukea tarvitsevat henkilöt. [Viitattu: 10-31-2019.] Saatavissa: https://stm.fi/ukk-sosiaalihuoltolaki?p_p_id=56_INSTANCE_7SjjYVdYeJHp&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2#Eryist%C3%A4%20tukea%20tarvitsevat%20henkil%C3%B6t

SUMMA, Terhi ja TUOMINEN, Kaisu 2009. Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry.

SUNI, Anniina 2010. Asiakkaiden kokemukset lastensuojelun moniammatillisesta työparityöstä. Helsingin yliopisto. Käytäntötutkimusraportti. Valtiotieteellinen tiedekunta. [Viitattu 01-05-2019.] Saatavissa: http://www.socca.fi/files/688/Kaytantotutkimusraportti_Anniina_Suni.pdf

SUOMEN PERUSTUSLAKI. L 11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 11-22-2019.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731#Lidp445921648>

TALENTIA 2017a. Malli sosiaalihuollon laillistettujen ammattihenkilöiden työnjaon laatimiseksi sosiaalialan työpaikoille. [Verkkajulkaisu.] Talentia. [Viitattu:04-19-2019.] Saatavissa: <https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2018/02/Malli-sosiaalihuollon-laillistettujen-ammattihenkiloiden-tyonjaon-laatimiseksi-sosiaalialan-tyopaikoille.pdf>

TALENTIA 2017b. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. [Verkkajulkaisu.] Talentia. [Viitattu: 06-06-2019.] Saatavissa: https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf

TALENTIA s.a. Työnjako. [Verkkajulkaisu.] Talentia. [Viitattu: 05-16-2019.] Saatavissa: <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/hyvan-tyopaikan-kriteerit/tyonjako/>

TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

TUOMINEN, Tiina, JÄRVI, Katriina, LEHTONEN, Mikko, VALTANEN, Jesse ja MARTINSUO Miia 2015. Palvelujen tuotteistamisen käsikirja. [Verkkajulkaisu.] Osallistavia menetelmiä palvelujen kehittämiseen. [Viitattu: 11-14-2019.] Saatavissa: <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/16523/isbn9789526062181.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

TYÖSOPIMUSLAKI. L 26.1.2001/55. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 06-06-2019.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055#L3>

VALTIONEUVOSTON ASETUS SOSIAALIHUOLLON AMMATILLISEN HENKILÖSTÖN KELPOISUUSVAATIMUKSISTA. L 29.7.2005/608. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 05-23-2019.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050608>

LIITE 1: TYÖPAJAN SAATEKIRJE

RUOHONJUURITASOLLA**Valtakunnalliset sosiaalipäivystyspäivät 18. – 19.9.2019**

Teemapajan nimi	Monialainen käytännöntyö sosiaalipäivystyksessä (Käytännöntyö, työnjako, työparityöskentely)
Teemapajan sisältö	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teoreettinen pohjustus aiheeseen (15 min) 2. Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät (15 min) 3. Eri ammattilaisten vahvuudet työtehtävissä (15 min) 4. Työparityöskentelyn hyvien käytäntöjen tunnistaminen (mikä koetaan hyvänä) (15 min) 5. Asiakasprosessin vireille tulosta palveluiden tuottamiseen (20 min) 6. Yhteenveto (10 min)
Menetelmät	<p>Työpajatyöskentely: 2-4 Lootuskukka työskentely, 5-Case- työskentely (yksilötehtävä)</p> <p>Pajatyöskentely toteutetaan kolmessa kiertävässä ryhmässä</p>
Dokumentointi/Tuotos	<p>Osallistujien tuottama materiaali paperille.</p> <p>Fasilitaattorin tekemä yhteenveto.</p>

LIITE 2: LOOTUSKUKKA-TYÖSKENTELY:**Työparityöskentelyn vahvuudet ja kuormittavat tekijät (15 min)**

Mitä vahvuuksia työparityöskentely tuo työskentelyyn? Onko työparityöskentelyssä joitakin tekijöitä, jotka kuormittavat työskentelyä?

Eri ammattilaisten vahvuudet työtehtävissä (15 min)

Sosionomi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja, muu työntekijä

Työparityöskentelyn hyvien käytäntöjen tunnistaminen (mikä koetaan hyvänä) (15 min)

Mitä hyviä kokemuksia/käytäntöjä teillä on työparityöskentelyssä?

LIITE 3: CASE- ASIAKASPROSESSIN VIREILLE TULOSTA PALVELUIDEN TUOTTAMISEEN

Työskentelyalue:**Ammattinimike:**

Sosiaalipäivystykseen tulee ilmoitus. Ilmoituksen on tehnyt huolestunut naapuri, joka kertoo nähneensä asunnossa illan aikana paljon päihtynyttä porukkaa. Asunnosta on kuulunut illan aikana useaan otteeseen lapsen itkua sekä aikuisten huutoa.

Ilmoituksen luonne on sellainen, että lähдете suorittamaan kotikäyntiä työparin kanssa. Virkasuhteisen sosiaalityöntekijän mukaan työpariksi lähtee sosionomi tai muu terveydenhuollon työntekijä. Kuinka työn sisältö jakautuu tehtävän suhteen?

Kirjoittakaa jokaiseen kohtaan lyhyesti sosiaalityöntekijä/ sosionomi/ muu työntekijä. Lisäksi voitte perustella lyhyesti vastaustanne.

- **Asian vireille tulo:**
 - -Ilmoituksen vastaanottaminen/
 - -Ensiarvio palvelujen tarpeesta/
 - -Prosessin johtaminen/
 - -Vireille tulon dokumentointi/

- **Palvelutarpeenarviointi**
 - -Palvelujen kartoittaminen/
 - -Päätöksenteko palveluiden järjestämiseksi/
 - -Asiakkaan ohjaaminen palveluihin/
 - -Palvelutarpeenarvioinnin dokumentointi/
 - -Palvelutarpeenarvioinnista vastaaminen/
 - -Palvelutarpeenarvioinnin laatiminen/